

DENNA TIDNING ÄR INFORMATION OM BOK- OCH BIBLIOTEKSMÄSSAN, GÖTEBORG

Se människan

Svenska kyrkan

- SCENPROGRAM
& SEMINARIER
- NINA HAGEN
- RIKARD WOLFF
- ANNIKA ÖSTBERG

VÄND- PUNKTER

Bok- & biblioteksmässan
Göteborg 22-25 september 2011

NU HAR VI GJORT DET
ENKLARE
ATT INVESTERA
ETISKT!

Barefoot Power är ett företag som erbjuder lampor och uppladdningsbara batterier till överkomligt pris på landsbygden i Uganda, där man inte har tillgång till elnätet – som ett alternativ till miljöskadliga och fossila bränslen som fotogen och bensin. Lamporna underlättar för entreprenörer att bedriva sin verksamhet och för skolbarn att läsa sina läxor.

VÄRLDENS BÄSTA INVESTERING ÄR EN INVESTERING FÖR VÄRLDENS BÄSTA

När man bestämt sig för att låta sina sparpengar göra skillnad – då ska det inte vara komplicerat. Från och med nu kan du investera On-line i utvecklingsprojekt som ger människor i utvecklingsländer möjlighet att förbättra sin livssituation. Själva får du möjlighet till dubbel avkastning på din investering – både i pengar och i en ljusare framtid. Du bestämmer själv om du vill betala med kort, via bank eller med autogiro. Enklare kan det inte bli!

Oikocredit finansierar idag mer än 850 projekt som når drygt 20 miljoner missgynnade människor i 70 länder runt om i världen. De utvecklingsprojekt som du är med och finansierar ska vara praktiskt genomförbara, långsiktigt hållbara, lokalt förankrade och gärna ha fokus på att stärka kvinnors ställning i samhället.

INVESTERA KLOKT OCH ENKELT I OIKOCREDIT DU OCKSÅ!

www.oikocredit.se

Investera direkt via vår hemsida
www.oikocredit.se

 OIKO
CREDIT
investing in people

- Svenska kyrkan
- Berling press AB
- Verbum förlag
- Hela världen
- FotoStation/Buildpix
- Sensus studieförbund
- Pilgrim i Sverige
- Sackeus
- Sigtunastiftelsen

Biljetter och nyheter

Alla typer av biljetter till bokmässan kan beställas via hemsidan: www.bok-bibliotek.se till och med den 14 september. Där finns också de senaste nyheterna och uppgifter om var seminarierna äger rum. Det går också bra att köpa biljetter direkt vid entrén i anslutning till bokmässan samt i Domkyrkan i Göteborg.

Programmet för Se människan finns på www.kultursamverkan.se. Alla scenprogram på Se människanscenen ingår i entrébiljetten.

Se människan

Se människan erbjuder i år nio seminarier och ett 70-tal scenprogram (ingår i entrébiljetten) och ett flertal externa arrangemang – Kyrkans kulturdagar. För mer information om de olika programmen, se under respektive rubrik i denna tidning.

Redaktion

Barbro Matzols
Mikael Ringlander
Eva Staxäng och
KG Hammar (senior advisor)

Annonser

Display i Umeå, 090-71 50 00,
info@display-umea.se

Produktion/form

Berling Press AB/grafiska ateljén

Tryck

V-TAB AB, 2011

Se människan finns på andra våningen, granne med Internationella Torget.

Vändpunkter i livet

VI KAN ALLA peka på vändpunkter i livet. Det handlar om ögonblick då förutsättningarna för det fortsatta livet ändrades radikalt. Vi talar knappast om vändpunkter då det handlar om en mindre justering av livsvägen. Det handlar snarare om 'helt om' eller nästan i varje fall.

Vissa vändpunkter delar vi med varandra. De något äldre bland oss minns den 9 november 1989, då Berlinmuren revs, åtminstone bildligt. Det kalla krigets dagar var till ända, och en förhoppningsfull glädje fyllde oss. Vi minns också den 11 september 2001 och en sorg och stor osäkerhet blev vår gemensamma lott.

Andra vändpunkter är djupt personliga och dem delar vi inte på samma sätt. De handlar oftast om starka känslor, avgörande kärleksmöten eller livsavgörande olyckor, nederlag eller förluster som separationer och dödsfall.

MEN SÅ FINNS DET vändpunkter som inte orsakas av yttre omständigheter utan växer fram inifrån. De bygger på en insikt som infinner sig, kanske plötsligt men likväl förberedd under en längre tid, medvetet eller omedvetet. Insikt är vårt inre seende, det som ligger till grund för vårt sätt att se på världen. Verklig förändring och förvandling förutsätter en ny insikt, medan de vändpunkter

som orsakas av förändrade yttre omständigheter snarare består av anpassning till nya livsvillkor.

De flesta av oss bär på en längtan efter vändpunkter. Visst kan det vara tryggt att ingenting förändras, men oftast inser vi att detta är en falsk trygghet i en tillvaro där allt är stätt i förändring. En insikt kan inte tvingas fram bara för att jag vill få en sådan. Men jag kan likväl förbereda den genom att leva öppet och provisoriskt, akta mig för att fastna i absoluta sanningar, utsätta mig för livets motsägelsefullhet och andras annorlunda perspektiv och berättelser.

VI KAN PÅMINNA oss att det nytestamentliga ordet för omvändelse är "metanoia", som handlar om en mental förändring, en insikt som leder till en vändpunkt. Aposteln Paulus hade en stark tilltro till insiktens betydelse: "Låt er förvandlas genom förnyelsen av era tankar, så att ni kan avgöra vad som är Guds vilja" (Rom 12:2).

Välkommen att delta i samtalet!

KG Hammar

För projektgruppen Se människan

Barbro Matzols, Mikael Ringlander, Eva Staxäng,
KG Hammar, senior advisor
Projektgrupp för Se människan

FOTO: SARA STRANDLUND

Damerna i MAC Synchro Masters var det första laget någonsin att ställa upp som lag i åldersklassen 80-89 på de amerikanska mästerskapen i Masters i konstsim. Dessa damer var dock inte de äldsta deltagarna sett till hela tävlingen, det var soloisterna Miriam Larson, 91 år, och Louise Wing, 92 år.

INNEHÅLL

	ANNIKA ÖSTBERG 20		RIKARD WOLFF 14		NINA HAGEN 6	KYRKANS KULTURDAGAR	12
						BILDSPEL	16
						SVENSKA KYRKAN PÅ INTERNATIONELLA TORGET	18
						GÄSTER HOS ÄRKEBISKOPEN	19
						SEMINARIER	22
						SCENPROGRAM	24

MOD ATT VÅGA FÖRÄNDRAS

"Mod att våga förändra/s" är en kompetenshöjande fortbildning med tre intensiva dagar av författarmöten, guidade spår och samtal på Bok & Bibliotek i Göteborg. I år tjuvstartar fortbildningen redan onsdagen den 21 september. Medverkar gör professor Bengt Kristensson Ugglå, Elisabeth Hjorth samt Susanna Alakoski. Nytt för i år är ett renodlat barn- och ungdomspår med bland andra professor Sven-Eric Liedman, vars bok "Hets" är årets mest uppmärksammade debattbok om skolan.

Bakom "Mod att våga förändra/s" står Se människan, studieförbundet Sensus, Kyrkans Tidning och Skolkyrkan i Göteborg. Mer information finns på www.sensus.se/bokmassan2011.

Elisabeth Hjorth.

Närbilder av mångfald

"NÄRBILDER AV MÅNGFALD" är en fotoutställning om människor och migration i Schweiz. Under trettio dagar har ett team av tre fotografer i samarbete med forskare dokumenterat livet i tre invandrartäta områden i Schweiz.

"Närbilder av mångfald" lyfter fram människorna bakom invandrarstatistiken och de mänskliga möten som är en förutsättning för integration.

Utställningen visas i Göteborgs domkyrka den 22 sept–25 okt. Några av bilderna kommer också att visas på väggar i anslutning till Se människas monter på bokmässan.

Under utställningsperioden erbjuder domkyrkan kostnadsfria föredrag på mångfaldstema torsdagarna den 29/9, 6/10, 13/10 samt 20/10, klockan 19-20.

Skolklasser erbjuds visningar och har möjlighet att ta del av ett särskilt utbildningsprogram.

Information: Jerker Schmidt
jerker.schmidt@svenskakyrkan.se

FOTO: EDUARD RIEBEN

Pilgrimsvandra på bokmässan

IDÉN MED pilgrimspass används över hela Europa för att dokumentera pilgrimsvandrandens framfart och för att visa att det är en välsignad pilgrim som kommer. På varje övernattningsplats får man en stämpel.

Nu gör vi detta som en lek på bokmässan. Vandra runt och kunnas på söndagen den 25 september, kyrksöndagen.

För 150 kronor får du entrébiljett till bokmässan, litterär gudstjänst, seminarier, scenprogram och lunch-baguette, dricka och kyrkkaffe.

Hämta ditt pilgrimspass i pilgrimshörnan vid Se människanmontern.

Besök de bokförlag som är dina rastplatser, tala med personalen och få ditt pilgrimspass stämplat.

När passet är fullstämplat, det vill säga när du har besökt alla deltagande förlag, går du tillbaka till pilgrimshörnan och visar upp passet för att få din pilgrimsgåva.

Anmäl dig till
linda.johansson@svenskakyrkan.se
före den 1 september 2011.

Molnet

FÖR ATT INSPIRERA till nytänkande skapas i år Molnet – ett forum på Bokmässan.

Molnet tar avstamp framförallt i den grafiska industrin och vänder sig till alla aktörer som är i behov av förnyelse och som vill hitta nya samarbeten för att kunna växa och utvecklas.

Intressanta och initierade samtal, föreläsningar, workshops, läshörnor, utställningar och café kommer att fungera som bränsle i denna kreativa process.

Föreläsningarna är öppna för alla mässbesökare. Molnet är ett samarbete mellan bland annat Bokmässan, Elanders Fälth & Hässler, Designboost samt Se människan, kring bildutställningar.

Årets bild till specialpris

ÅRETS BILD är Sveriges största och äldsta fototävling. Priser delas ut i 16 olika kategorier. Det mest åtråvärda priset, Årets Bild, väljs ur alla inskickade bidrag. Årets Bild följer de uppsatta målen inom Pressfotografernas klubb och syftet med evenemanget är att stärka den journalistiska bilden i Sverige samt stärka yrkesrollen för den professionella pressfotografen.

Boken Årets Bild kommer att säljas bredvid Se människans monter. Ordinarie pris 249 kr, men under bokmässan är det ett specialpris på 100 kr.

Ett bildspel av Åke Ericson, som vann klassen "bildreportage utland" visas på Se människans scenen mellan programmen.

Läs mer om Åke Ericson på sid. 10

NINA HAGEN
KONSERT I ANNE DALSKYRKAN
Lördag den 24 sept. kl 20.00
Insläpp kl 19.00

Förköp Domkyrkan 031 - 731 88 80
Pusterviks biljetter 031 - 13 06 80
www.ticnet.se 077 - 170 70 70

FOTO: JIM RAKETE

GRÄNSLÖSA RÄTTIGHETER
KULTURHUSET I STOCKHOLM 14-15 NOVEMBER
Migration, medborgarskap & mänskliga rättigheter
FULLSTÄNDIGT PROGRAM OCH INFO WWW.MRDAGARNA.SE

Gunnar Ekelöf, Bo Setterlind, Agneta Pleijel, Bodil Malmsten... vilka blir 2012 års författarstipendiater?

Sigtunastiftelsens författarstipendium

Sedan 1937 har Sigtunastiftelsen delat ut naturstipendium. Stipendiet omfattar fyra veckors fri vistelse på Sigtunastiftelsen. Sökande ska vara medlem i Sveriges Författarförbund eller

Finlands svenska författareförening.

Sökes utan särskild blankett senast 15/1 2012

Ansökan skickas till:

program@sigtunastiftelsen.se

eller Sigtunastiftelsen Box 57,
193 32 Sigtuna. Märk kuvertet:

Författarstipendium 2012

För mer info: 08 - 592 589 85

Vi finns på plats - överallt

Genom ett globalt samarbete mellan kyrkor och organisationer når vi dit ingen annan når. Tillsammans kämpar vi mot hunger, fattigdom och orättvisor. Vi finns på plats innan en katastrof har inträffat. Vi är kvar efter att andra har lämnat.

**Under Bok & Biblioteksmässan hittar ni oss i
Se människans monter och på Internationella
Torget. Välkomna!**

Ge en gåva
90 01 22-3 Pg
900-1223 Bg

actalliance

SVENSKA KYRKANS INTERNATIONELLA ARBETE ÄR EN DEL AV ACT-ALLIANSEN,
ETT GLOBALT SAMARBETE MELLAN KYRKOR OCH ORGANISATIONER FÖR
KATASTROFINSATSER, UTVECKLINGS- OCH PÅVERKANSARBETE.

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE

Nina Hagen flög högt på droger. Nu är det Jesus som är drivkraften i hennes liv. Punkikonen Hagen bekänner att hon har landat i Guds knä.

Punkdrottningen får kickar av Jesus

RÖSTEN ÄR MÖRK och lite raspig av alla cigaretter. Det docklika ansiktet hårt sminkat och det sotsvarta håret medvetet lite slarvigt uppsatt med allskonns attiraljer. Skyhöga platåskor bär upp Nina Hagen, en av punkens få kvinnliga ikoner, som håller den yttre provokativa stilen intakt.

Att intervjua henne är som ett möte med Pippi Långstrump och en predikant i en och samma kropp. Nina Hagen har nämligen blivit frälst. Ja, det är så hon beskriver vad som hände henne under ett LSD-rus som hon tog vid tiden när punken var en fixstjärna på musikhimlen och droger lika vanligt förekommande som kranvatten.

– Jag hade en nära-döden-upplevelse och var utanför min kropp. Jag togs in i Guds värld och Gud kommunicerade med mig. Jag ställde många frågor och fick svaret att Gud alltid har funnits och alltid kommer att finnas. När man möter Gud på det här sättet går det inte att ta miste, säger Nina Hagen. Guds kärlek är så stor. Den kan aldrig dö eller förstöras.

TRO DET DEN som vill. Men för Nina Hagen kom den här trippen för att stanna. Den är en vändpunkt. En händelse som styr och styr resten av hennes liv.

Så på frågan om hon aldrig tvivlar kommer svaret blixtnabbt:

– Jo, tidigare. Men inte efter denna upplevelse. Hur ska jag kunna göra det? Har man mött Gud går det aldrig att glömma eller tvivla. Jag låg ju till

och med i Guds knä, precis som ett barn. Och jag är Guds barn.

– Jag tror på Jesus och predikar det högt och starkt.

Därför handlar det mesta i hennes liv numera om Jesus och Gud. För Nina Hagen har funnit och bottnat i en tro som har bäring på hela livet. Hennes Jesus, den personlige vännen, är så långt ifrån snuttefilt och gosedjur man kan komma. Han är lika rebellisk och upprorisk som hon och arg på världens orättvisor. Men Jesus är också bränsle för hennes brinnande samhälls- och civilisationskritik som riktar sig mot allt från atomkraft, militäralliansen NATO och genmanipulerat utsäde till tung medicinering och tvångsvård av psykiskt sjuka människor. Ja, allt som andas kontroll och övervakning får Nina Hagen att se rätt. Då ryter den kreativa anarkisten, manar till kamp och motstånd.

Inte så konstigt kanske med en uppväxt som hennes i det forna kommunistiska Östtyskland där den hemliga polisen, Stasi, övervakade medborgarna in på bara skinnen och angiveri hörde till vardagen. I boken *Bekännelser*, för övrigt hennes tredje i ordningen, berättar Nina Hagen om sitt spännande och annorlunda liv. Men framför allt vill hon berätta vad hon varit med om under sitt sökande efter Gud, en process som startade tidigt i hennes liv.

– Det behövdes sägas och skrivas, säger Nina som hoppas att boken kan förmedla tro och hopp hos läsarna.

Men också för alla barn som växer upp i en tid när många talar om för dem att det inte finns någon Gud. De säger att det bara finns Big Bang och sedan kommer Darwin, skrattar hon och rullar på rrrr-en som bara Nina Hagen kan.

– Men det finns en skapare. Människan är inte bara kött och blod. Det finns en ande också i varje levande varelse.

HON SÄGER ATT hennes tro hjälper henne att avslöja ondskan i alla dess möjliga och omöjliga former. Hon tar strider för människor som tvångsmedicineras med droger som stänger av deras kroppar och anden. Hon stöttar välgörenhetsprojekt, besöker sjuka på hospis och hjälper muslimska vänner från Afghanistan.

– Att jag reagerar så starkt är därför att jag är min pappas dotter, Hans Hagen, halvjuden som torterades av nazisterna. Han var antifascist och jag är dotter till en antifascist. Det är därför jag reagerar så kraftfullt. Jag ska ju sitta tillsammans med Jesus i himlen på domens dag och det kommer att bli en mycket rättfärdig dom. Då får vi förlåta varandra men också stå till svars.

– Jag lider lika mycket som barnen i Palestina, Irak eller Afghanistan. Jag är inte blind och döv. Jag lider med Jesus och för Jesus. Det viktigaste är vad vi kan göra för barnen. Kriegen har pågått alldeles för länge. Människor brutaliseras. Det tjänar ondskan som

FOTO: MIKAEL RINGLÄNDER

-Jag tror på Jesus och predikar det högt och starkt.

NINA HAGEN

vill få oss att glömma Gud och godheten och istället tro på krig. Men den som hör till Gud kan aldrig någonsin njuta av dödandet.

TILLBAKA TILL uppväxtåren. Då var det pappa Hans Hagen som personifierade tryggheten för Nina. Han tröstade när nattens spöken skrämde livet ur den lilla flickan, fanns där när mamma Eva-Maria, DDR:s svar på Brigitte Bardot och firad musikal- och teaterstjärna, uppträdde på scenen eller spelade in filmer.

Ibland fick Nina följa med till teatern. Storögt tittade hon på när mamma sminkade sig inför kvällens föreställningar. Eller så härmade hon mammas sångröst och gester, lekte och lånade högklackade skor i hennes klädloge. Samtidigt var relationen till mamman komplicerad. Nina får inte komma för nära Eva-Maria som ser dottern som sin alldeles egna skapelse. Att kalla henne mamma är förbjudet.

Men pappa Hans hade sina egna spöken att brottas med. Förintelsens fasor kastade sina långa skuggor över familjen Hagen. Ninas farfar hade dömts till straffarbete och avrättats av nazisterna och pappas judiska rötter höll på att kosta honom livet. Med sådana djävulska erfarenheter i bagaget kunde Ninas pappa inte tro på en god Gud. Han blev istället övertygad ateist och kommunist.

Slitningarna mellan föräldrarna leder till skilsmässa. En styvfar kommer in i bilden och det är inte vilken man som helst utan den rebelliske låtskrivaren Wolf Biermann, vars politiska åsikter senare försätter familjen i landsflykt.

- När Wolf kom in i mitt liv såg jag många likheter med min egen bakgrund. Hans pappa var också jude. Hans patos för rättvisa, sanning, kärlek och vänskap var precis samma som min pappa Hans hade.

EFTER FLYKTEN från Östtyskland till väst hamnar Nina Hagen först i London där hon rör sig i kretsen runt punkbandet Sex Pistols och därefter bär det av till Amsterdam. Där flödar kokain och andra droger. Nina provar och lever hårt, men överlever.

Det gör också hennes sökande efter Gud som till slut för henne fram till den 16 augusti 2009. Det är en annan vändpunkt i Nina Hagens liv och dagen då hon döps av en pastor

vars tro, precis som hennes egen, leder till handling. Hon berättar att han gömmer flyktingar, hjälper människor som inte vill kriga och döda.

- Jag såg honom först på tv. Han är en sann revolutionär i Jesu efterföljd, demokrat och antifascist. Han snackar inte. Han handlar. Nu fortsätter vi tillsammans att reformera kristendomen, säger Nina Hagen som också jobbar för att djurens situation ska bli bättre eftersom hon vill ha glada kor, gott kött och lyckliga djur.

När hennes bok gavs ut i Tyskland förra året blev mottagandet mycket gott. Snart ska den släppas i Frankrike och till jul kommer en ny cd med Nina Hagens tolkningar av traditionella julsånger.

- Det är en dröm som går i uppfyllelse, säger Nina Hagen som i maj utsågs till officiell ambassadör för Umeå 2014 - Europas kulturhuvudstad.

Barbro Matzols

FOTO: MIKAEL RINGLANDER

Vi satsar på mamma!

Jayanthi öppnade ett grönsaksstånd.
Nu går dottern Sudha i skolan.
Så fungerar hjälp till självhjälp.
Visst vill du vara med?

Om du vill bidra:

Ge valfri gåva via pg 90 00 21-7

Skriv "starthjälp" på talongen.

SMS:a START50 till 729 30 så skänker du 50 kr.

Det blir en bra början.

Läkarmissionen arbetar för att förändra framtiden för utsatta människor. Genom våra insatser får hundratusentals människor chans till en bättre framtid. Tack vare vårt nätverk med lokala samarbetspartners når vi ut med hjälpen på plats. Läkarmissionen startades redan 1958 och vår verksamhet granskas regelbundet av Svensk insamlingskontroll. Därför kan du känna dig trygg med att den allra största delen av din gåva går till den direkta hjälpinsatsen. Läs mer på lakarmissionen.se.

Läkarmissionen
Förändrar framtiden för utsatta människor

Romer i Europa

Fotografen Åke Ericson vann klassen "bildreportage utland" för sina romska bilder från Rumänien. Han fick också Svenska kyrkans kulturpris 2011.

Baljent Ciprian vid kaminen, som är hemmets centralpunkt och som eldades till max i vintras då temperaturen kröp ner mot 30 minusgrader.

Grattis till Årets Bild-pris och till kulturstipendiet. Vad har det betytt för dig?

– Tusen tack! I och med att jag fick stipendiet så har jag fått en möjlighet att fokusera mera på romernas situation i Europa och därmed kunna lägga mer tid på mitt arbete.

Vad vill du berätta med dina bilder?

– Hur romerna behandlas i Europa. Vad har du sett av romernas situation i Europa?

– Diskriminering som ofta leder till en enorm fattigdom. Har det varit svårt att komma in i den romska kulturen?

– Många gånger har det varit så, eftersom de vet att flera av mina kollegor i Europa vill skildra deras liv som att det är deras eget fel att de har hamnat under fattigdomsgränsen. Men enligt min mening finns det många andra anledningar till det som jag vill få fram genom den dokumentära bildjournalistiken. Ofta går det att skaffa ett ömsesidigt förtroende. Men för det fordras att jag stannar under en längre tid på en och samma plats där romerna lever.

EVA STAXÄNG

Åke Ericsons bilder visas med jämna mellanrum på Se människanscenen.

ARKEN bokhandel i Lund är en välsorterad teologisk bokhandel med kristen litteratur från alla traditioner samt seriös kyrklig diversehandel med det mesta kyrkan behöver för sin inre verksamhet. Till detta en populär presentbutik i Domkyrkoforum i Lund - samt stolt ägare till Arcus förlag! Här presenterar vi 6 aktuella titlar från vårt förlag.

Besök gärna Arcus monter på Bokmässan (C00:15) där du också kan få information om bokhandeln.

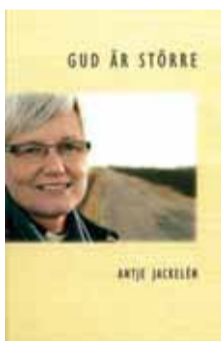
Tecken och verklighet / Samtal om Gud / Ecce Homo
av K G Hammar

Under sin tid som biskop i Lunds stift och ärkebiskop i Uppsala har KG Hammar skrivit tre böcker, där han utifrån olika perspektiv reflekterar över hur Gud, Jesus och de bibliska texterna kan göras begripliga för vår tid. Dessa tre böcker har samlats i en volym.

I glädje och sorg
av Jan-Olof Aggedal

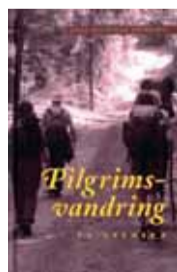
Att predika vid vigsel och begravning är något annat än att predika vid söndagens gudstjänst. En vigsel eller en begravning berör på ett direkt sätt det egna livet, både för de närmast berörda och för släkt och vänner som sluter upp kring dem. En bok för präster och pastorer som vill fördjupa sin reflektion över vad det innebär att predika vid vigslar och begravningar. Jan-Olof Aggedal är kyrkoherde samt teol. dr. i kyrkovetenskap vid Lunds universitet.

Gud är större
av Antje Jackelén

Den 15 april 2007 vigdes Antje Jackelén till biskop i Lunds stift. Under sina fyra första år som biskop har hon gjort sig uppskattad som en välformulerad ledare och orädd debattör.

"Gud är större" är biskop Antjes valspråk. *Gud är större* är också titeln på denna bok där hon samlar sina reflektioner över trons och kyrkans betydelse i vår tid.

Pilgrimsvandring på svenska
av Anna Davidsson Bremborg

Religionssociologen Anna Davidsson Bremborg har studerat pilgrimsvandringar genom att under flera år delta i många av dem. Utifrån sina anteckningar och de intervjuer och enkäter som hon gjort tecknar hon här en bild av ett nytt och spännande fenomen.

Ramadan
- en svensk tradition

Med exempel hämtade från olika delar av Sverige ges här en bild av olika föreställningar och traditioner som präglar svenska muslimers firande av fastemånaden ramadan. Boken är skriven av tio forskare från svenska högskolor och universitet och bygger på intervjuer som gjorts från Umeå till Helsingborg.

Fönster mot Gud
av Göran Larsson

På kyndelsmässodagen 1986 invigde Daoud Had-dad, den lutherska kyrkans biskop i Jerusalem, de nya ikonerna i kapellet på Svenska teologiska institutet. Konstnären Bengt Olof Kälde skapade ikonerna i dialog med institutets dåvarande direktör Göran Larsson, som i *Fönster mot Gud* berättar om bildernas tillkomst, symbolik och teologi.

ARKEN
Kyrkogatan 4 046-333 888
222 22 LUND info@arken.se
www.arken.se

fem frågor till MRS MURPHY

FORMGIVAREN MALIN EHLIN, mer känd under artistnamnet Mrs Murphy, har tvättat bort tråkstämpeln på Bibeln. Hennes version är turkos och mjuk, och insidan fylld av rock'n roll, graffiti och tatueringar. Tanken är att dagens konfirmander ska vara aktiva med sin Bibel, skriva själva och känna sig närmare boken. Ett grepp som passar för vår tid hoppas bokförlaget Verbum som står bakom satsningen.

Hur har det varit att formge den urgamla Bibeln i ny dräkt?

– Det toppar det mesta jag gjort som formgivare. Det är som att ha fått en Oscar. Det blir inte större än så här.

Försättsbladen har du gjort som filmaffischer. Hur tänkte du?

– Från början lekte jag med tanken på att göra dem som en tidningsframsida, ett cd-omslag eller en dvd-baksida.

– Men eftersom jag är sjukt förtjust i affischer och särskilt filmaffischer som varit min passion sedan jag var liten, kom jag med förslaget att vi skulle göra dem som en filmaffisch. Då trillade polletten ner.

Vilka favoriter har du?

– En är Jona i valfiskens buk. Den har jag gjort som en pastisch på filmen Hajen. En annan är den tatuerade killen som inleder Första Korintierbrevet. En tredje är Filipperbrevet affisch som visar en fånge fjättrad till både huvud och ben.

Har du läst alla 77 böckerna?

– Nej. Jag har haft två teologer vid min sida, Fredrik Beverhjelms och Richard Bonnevier. De har varit mina bollplank, lotsat mig in i den bibliska världen men också i hur konfirmander kan tänka och fungera. De har många års erfarenhet av att arbeta med konfirmander och vet vad som fungerar.

Hur har reaktionerna varit i formgivarvärlden?

– Kollegor och vänner har tyckt att det var positivt att Svenska kyrkan och bokförlaget vågade gå lite "outside the box", utanför det förväntade. Det har gett kyrkan mycket "cred".

Barbro Matzols

Möten förändrar Människor människor. förändrar världen.

Sensus är Svenska kyrkans och EFS studieförbund.

Vi vill bidra och inspirera till lärande och utveckling i församlingarna.

Du möter oss på Se människan scenen och på Internationella Torget.

Läs mer på
www.sensus.se/svenskakyrkan
www.sensus.se/efs

sensus

LIBRIS på Se människanscenen

Peter Halldorf och Göran Skytte

Ett samtal om andliga rötter och den moderna människans sökande efter andlig vägledning utifrån Peters nya bok *Heligt år*. Vad är det som lockar med de gamla kyrkliga traditionerna?

Fredag kl 17:00

Anders Arborelius

Längtan efter andligt liv gör sig allt mer märkbar i vårt tidigare så materialistiskt inriktade klimat. Den katolske biskopen Anders Arborelius blandar vardagligt och högtidligt i sin nya bok *Andens ABC*. Söndag 13:00

Också på mässan: Lena Maria Klingvall, Lars Björklund, Ylva Eggehorn, Tomas Sjödin & Kattis Ahlström, Vibeke Olsson, Anna Braw.

Se Libris mässprogram på www.libris.se

LIBRIS Libris förlag

Kyrkans kulturdagar

Programmet finns på www.kultursamverkan.se

SÖNDAG 18 SEPTEMBER

För livets skull

11.00 "För livets skull – en gudstjänst för kropp och själ"

17.30 Musiken – en läkande kraft, introduktion

18.00 Berörd – konsert för alla sinnen – orgel, massage, dans mm.

Plats: Härlanda kyrka

Ingår i För livets skull – kultur för läkedom och hälsa.

SÖNDAG 18 SEPTEMBER

The word revealed

18.00 A Celebration of 400 years of the King James Bible with the St Andrew's Church Choir and members of the Anglo-Swedish Society "Not Quite a Ceilidh" team.

Plats: St Andrew's Church

SÖNDAG 18 SEPTEMBER

Leva livet

10.00 Vi firar Bokmässan.

Roland Johansson och Hanna Engström. Invigning av konstutställning – Leva Livet (18-25 sept). Bokbytardag, ta med böcker

du tröttnat på, så byter böckerna ägare.

17.00 Teater Dictat Bland Mamres terebinter, en musik-dramatisk föreställning

i folkmusikinspirerad jazzton som tar sin utgångspunkt i berättelserna om Abraham och Sara. Sångerskan och

pianisten Rebecka Molander bjuder på nyskriven musik tillsammans med

skådespelaren Johan Svensson som framför klassiska och färskare texter i en

föreställning om hopp, drömmar och om att möta det oförutsedda!

Plats: Kullavikskyrkan

ONSDAG 21 SEPTEMBER

Kropp, själ och lite trädgård

11.00 Gemenskapsträff med Grön Rehab som tillsammans med sjukgymnastik

och terapi använder naturens förmåga att ge återhämtning. Verksamheten

bygger på den forskningsbaserade kunskapen om trädgårdens och naturens

goda förmåga att ge återhämtning och stressreduktion.

Ingår i För livets skull – kultur för läkedom och hälsa.

Plats: Härlanda församlingshem

ONSDAG 21 SEPTEMBER

Myt eller sanning

– ett samtal om Jesu historicitet

19.00 Dick Harrisson, Bengt Holmberg och Gunhild Widén samtalar under ledning av studentpräst Lars van der Heeg.

Plats: Hagakyrkan

ONSDAG 21 SEPTEMBER

Mig äger ingen

19.00 Åsa Linderborg, historiker och kulturskribent, föreläser utifrån sin barndomsskildring.

Plats: Glöstorpskyrkan

ONSDAG 21 SEPTEMBER

Hela havet stormar

19.30 Konsert med Göteborg baroque som presenteras av meteorolog Pär Holmgren.

Plats: Tyska kyrkan

TORSDAG 22 SEPTEMBER

Eldsjälar

19.00 Författarafton med fotografen och journalisten Sanna Sjöswärd som talar om sin nya bok Eldsjälar.

Plats: S:ta Birgittas kapell

TORSDAG 22 SEPTEMBER

Salt, bröd och vin, en pilgrimsteologi

19.00 Biskop emeritus Martin Lind föreläser, berättar och samtalar med utgångspunkt från sin bok.

Plats: Pilgrimscentrum i Göteborg, Replagargården

TORSDAG 22 SEPTEMBER

Hela havet stormar

19.30 Konsert med Göteborg baroque som presenteras av meteorolog Pär Holmgren.

Plats: Tyska kyrkan

TORSDAG 22 SEPTEMBER

Leva livet

12.00 Lunchkafé

Föreläsning – Leva Livet

Plats: Kullavikskyrkan

FREDAG 23 SEPTEMBER

Ord och ton

18.30 Konsert med musik av Liszt, Schubert och Piazzola. Solist Stefan Arnold, recitation Neta Almeida.

Plats: Tyska kyrkan

GLÄD DIG I BO 1:28!

Br André Gouzes musik nu på svenska!

31 KOMMUNIONSSÅNGER
VESPER FÖR EN VECKA

JUNGFRUNS SISTA VÄDJAN

– en mycket spännande roman om 1590-talets västkustfromhet.

GLADPACK FÖR KRISTNA!

Nytt spännande paket till tröst och uppmuntran. Innehåller bl a trösteord, tårssamlare, fickors, Kyrkans kännetecken, överlevnadskort.

Välkommen till vår monter! Där träffar du även OAS-rörelsen, Lärjungagården, SPT och får se film från Insamlingsstiftelsen Stengrunden. Hänvisa till annonsen och du får en present.

www.gaudete.se

GAUDETE
FÖRLAG

BV-FÖRLAG

Tyckandets Tyranni
Kristus vårt liv

195:-
109:-

Rosenius 1-7
Illustrerat Bibellexikon

105:-/st
REA 500:-

www.bv-forlag.se

LÖRDAG 24 SEPTEMBER

Kärlekens teologi

17.30 Konsert

18.00 Seminarium

Viva Vivaldi med solister från Göteborgs musikhögskola. Seminarium med professor Werner G. Jeanrond utifrån boken Kärlekens teologi.

Plats: Tyska kyrkan

SÖNDAG 25 SEPTEMBER

13.15 Biskop emeritus Martin Lind talar kring pilgrimstanken. Föredraget äger rum efter söndagens pilgrimsmässa och efterföljande kyrklunch.

Plats: Örgryte församlingshem

SÖNDAG 25 SEPTEMBER

Tro - i möte med nya verkligheter

17.00 Josefin Hansson samtalar utifrån sin bok om vårt behov av tillhörighet och bundsförvanter. Samtalsledare är studentpräst Gudmund Erling.

Plats: Hagakyrkan

SÖNDAG 25 SEPTEMBER

The four freedoms

18.00 År 1941 formulerade president Roosevelt fyra friheter. Med utgångspunkt från dem och från mänskliga rättigheter resonerar två författare om vad som hänt de senaste 50 åren.

Plats: Annedalskyrkan

SÖNDAG 25 SEPTEMBER

Orgelkonsert

18.00 Orgelkonsert med Hans Fagius, aktuell med en bok om Bach.

Plats: Domkyrkan

SÖNDAG 25 SEPTEMBER

För livets skull

11.00 "Sjung för livet - en gudstjänst om sångens läkande kraft"

18.00 Gunnar Bjursell, grundare av centrum för Kultur och Hälsa, Göteborgs universitet.

19.30 Sinnesrogudstjänst, ljusständning.

Plats: Härlanda kyrka och församlingshem

SÖNDAG 25 SEPTEMBER

Kärlekens utmaningar

18.00 Hur ser vi på kärleken till Gud och hur relaterar den till kärleken i våra mänskliga relationer? Professor Werner G. Jeanrond reflekterar över hur kärlekens dynamik öppnar vägar till ny kunskap.

Plats: Fässbergs kyrka, Mölndal

SÖNDAG 25 SEPTEMBER

Leva livet

Kl 10 Mässa och avrundning av Leva livet.

Tomas Philipson och Hanna Engström.

Kl 18 Samtal om Att leva livet, utifrån teologin, filosofin och existensen, Tomas Sjödin och Uno Rehnman.

Plats: Kullavikskyrkan

WALLSTRÖMS RESOLUTION

Kan en FN-resolution vara en vändpunkt?

Går det att stoppa en av vår tids mest ignorerade krigsbrott?

Kan miljontals våldtäktsöverlevande, krigens tysta offer, få upprättelse och rättvisa?

I DOKUMENTÄREN RESOLUTION följer vi FN:s särskilda sändebud Margot Wallström och Dr Denis Mukwege från DR Kongo i deras kamp att få Säkerhetsrådet att anta en ny resolution.

Ett konkret verktyg för att jaga och straffa de militära grupper som använder våldtäkt som krigsstrategi.

I Marika Griehsels nya dokumentär är vi med bakom kulisserna då det för första gången går att skönja ett hopp om att kvinnors utsatta situ-

ation i krig och konflikt en gång för alla kan få ett slut. Efterföljande samtal med Marika Griehsel, ärkebiskop Anders Wejryd, och Katja Orback, medverkande i folmen.

Filmen visas torsdagen den 22 september kl 18 på Världskulturmuseet i Göteborg.

59 minuter/engelsk speakertext och textning.

Ett samarbete mellan Svenska kyrkan och Giant Film Production.

FOTO: ANDERS KRONBORG

Kyrkans Tidning är den ledande nyhetstidningen om kyrka, kultur och samhälle.

Tidningen bevakar och analyserar bättre än någon annan det som händer inom Svenska kyrkan, och är den främsta debattplatsen om samfundsfrågor och teologi.

En stor del av läsekretsen är beslutsfattare inom Svenska kyrkan som årligen beslutar om inlöp av varor och tjänster för över 8 miljarder.

kt
KYRKANS
TIDNING

ca 100 000 läsare/nr
Upplaga 35 700 ex (TS2010)
46 utgåvor/år
www.kyrkanstidning.se

Sändaren speglar och granskar vad som sker inom kyrkor och samfund med särskilt fokus på Svenska Baptistsamfundet, Svenska Missionskyrkan, Metodist kyrkan i Sverige och ungdomsförbundet equmenia. Sändaren vill inspirera till tro, sökande och engagemang samt uppdatera sina läsare kring nyheter, inte minst i mötet mellan kyrka och samhälle.

Sändaren.

ca 30 000 läsare/nr
Upplaga 10 000 ex (TS2010), 49 utgåvor/år
www.sandaren.se

Amos magasin är störst i Sverige på livsfrågor. Amos skriver om kyrkan och kristen tro så att folk begriper. Magasinet både talar allvar och håller upp skrattspeglar i en slagkraftig och lockande form.

Amos är församlingens främsta medel att nå ut. Den distribueras till samtliga hushåll.

amos

Upplaga 492 500 ex (RS2010)
www.amosmagasin.se

Berling Press AB

Telefon vxl 08-462 28 00

Box 22543 • 104 22 Stockholm

Det första man ser hemma hos Rikard Wolff är den jättelika svarta flygeln och vasen med långa, röda, utslagna rosor. Och så förstås alla bilder av Édith Piaf. Hon som räddade Rikard när han som vilsen tonåring höll på att bryta samman av rädsla för det mesta omkring sig, men kanske främst för att dö.

Piaf och paniken

RIKARD WOLFF TAR emot i lägenheten, bland travar av skivor och böcker. Ut-sikten är svårslagen över flervåningshusens takåsar och Högalidskyrkan. Han bjuder på kaffe och kryper barfota upp i soffan. Jeansen är slitna i kontrast till den korta, lila sammetskavajen.

Hans konservativa läggning, ett släktdrag, har gjort att han bott i samma stockholmskvarter i mer än 30 år.

Han har problem med andningen. Ett resultat av ett genetiskt enzymfel, som drabbat både honom och hans bror Mikael, och som höll på att kosta brodern livet som nyfödd.

– Problemen kan bero på pollen eller kyla, alltid är det nåt skit, säger Rikard.

Snart kommer *Rikitikitavi*, boken han har jobbat med i nästan 18 år. Han kallar den en utvecklingshistoria och en resa för att försöka förstå sitt eget liv. Den är en blandning av pappans minutiösa dagboksanteckningar under en 50-årsperiod och hans egen berättelse om sin uppväxt.

– Pappas död var så chockartad och jag drabbades av en plötslig existentiell omvälvning. Och eftersom mamma inte ville ha någonting så fick jag hans dagböcker.

Rikitikitavi är Rikards mammas smeknamn på sin son, men utan koppling till Kiplings mungo i Djungelboken. Snarare en förkärlek till det ljudmålande ordet.

Han ler och talar med stor värme om föräldrarna. Om mamma, den äventyrslystna, pliktrogna och envisa. Om pappa, den konservativa och trygga teknikfreaken, som om söndagarna tog med sina söner för att titta på tv-master. En man som värdesatte kommunikation i vid bemärkelse, den mellanmännsliga men kanske i synnerhet den som rörde all sorts teknik.

Han säger att båda föräldrarna, trots sin generation, var normbrytare. Mammans intensiva längtan efter det

liv hon inte hade, det yrkesverksamma. Pappan som med sin judiska bakgrund, trots släktens motvilja och det nyligen avslutade kriget, valde att gifta sig med en kvinna av icke-judisk börd. Även om familjen inte var troende, bad man ändå varje fredag inför sabbaten. Och det judiska arvet bär Rikard med sig – och det växer.

– Jag blir mer och mer intresserad, kanske inte direkt av tron, men av historien och traditionen, säger han.

SKOLSTARTEN BLEV problematisk, såväl för Rikard som för föräldrarna. Redan vid sju års ålder blev han inskriven vid Ericastiftelsen, som jobbar med psyko-terapeutisk behandling av barn och unga. Hans rädslor och ångest gjorde honom extremt modersbunden.

– Jag tror att både mamma och pappa var fundamentalt skrämda människor och de saknade redskap att hålla oron borta från sina barn.

Orsakerna kan vara flera. Fasorna som familjen drabbades av när en stor del av släkten försvann under Förintel-

sen kan vara en. En annan kan vara mammans förtvivlan när hon höll på att förlora sitt första barn.

En omvänd hypokondri?

– Ja, och den överfördes på mig i större utsträckning än på min bror. Han hade ju blivit frisk och var som en ikon, odödlig på något vis.

Åren mellan 11 och 15 blev det stora traumat i Rikards liv. En inbillad köns-sjukdom höll på att fräta sönder honom inifrån. Han hade sett hemska bilder i en läkarbok och läst att sjukdomen kunde göra en människa både steril och galen. Ångesten växte sig allt starkare. Skräcken över att kanske dö, att ingen lyssnade och förstod, åren då han gick in i fyra års tystnad, gör honom än idag ledsen.

TILL SLUT TOG HAN mod till sig och skrev som 15-åring i desperation ett brev till Centralsjukhuset i Karlstad där familjen bodde på den tiden, och bad om en tid. Stunden då läkaren förklarar Rikard fullt frisk beskriver han som en nästintill religiös upplevelse.

– Det var som om Gud hade nedstigit, säger han och ler igen. Han hade kanske inte skägg, men det var en äldre herre.

Även om den existentiella krisen har satt djupa spår har hans längtan, lust, nyfikenhet och kärlek till livet alltid varit stor. Den förstärktes i den vevan som Édith Piaf kom in i hans liv. Om och om igen spelade han hennes *Non, je ne regrette rien*. Ur högtalarna i det lilla pojkrummet dånade orden om hopp, att inget ångra, att inte vara offer, utan själv bära sitt liv.

– Det är egentligen helt absurt för en 13-årig sparris, konstaterar han. Men det var storslaget och hon var skitbra för mig.

Det var något med hennes sätt att stå lutad mot döden, tror han, och samtidigt förmedla att av livet ska man bara ta för sig. Han reser sig och hämtar

den lilla EP-skivan, den avgörande, den som han fått ärva från pappan.

– Det var som om den var hemlig och bara väntade på att upptäckas.

HAN TALAR OM sina tre återfödelser. Den ena kallar han "the turning point", när läkaren meddelade att han var frisk. Den andra var när Piaf dundrade in i hans liv. Den tredje handlar om att bli berörd av en annan människa. Det blev han av Kjell, som han träffade under sin tid vid Skara skolscen.

– Underbara Kjell, han blev min helgonfigur. Vi var helt vanliga glada 20-åringar, och han var en människa som älskade mig från dag ett.

Han säger att hans komma-ut-process var oerhört lindrig om man jämför med de fyra ångeståren.

– Det är mycket man kan hemlighålla för sig själv, bara för sin egen överlevnad. Jag höll ut så länge. Jag antar att hela världen runtomkring mig kunde säga att jag förmodligen var homosexuell – utom jag.

Den totala räddningen blev teatern, som drabbade honom ungefär samtidigt med Piaf. Han letar efter orden.

– Kanske aktualiserade jag det här med att vara artist genom henne. Jag hade fått chansen att spela en pjäs som hette Krav när jag var 14, och upptäckte att folk lyssnade på mig. Det hände någonting, jag blev någon och jag fanns till. All energi gick till mig, och jag kunde vara stilla och folk var hos mig. Det är fortfarande den stillheten som ger kickarna.

I höst turnerar Rikard Wolff med bok och skiva. Han säger att när teatern är som bäst ger den närhet och kärlek.

– Det är att mötas, att älska – och framför allt att vara tillsammans med publiken.

Eva Staxäng

–Pappas död var så chockartad och jag drabbades av en plötslig existentiell omvälvning.

RIKARD WOLFF

FOTO: EVA STÅXÅNG

Bildspel

INGÅR I ENTRÉBILJETTEN

Bildspelen visas på Se människanscenen.

Shalom Inshallah

I Jerusalem lever judar, kristna och muslimer sida vid sida. Ingen kan påstå att det är enkel samexistens. Men oavsett om människor önskar det eller ej, så finns "den andre" aldrig långt borta.

I bildspelet Shalom Inshallah med 30 intensiva och närgångna foton, samlade i fyra gallerier, möter oss människor som på ett eller annat sätt påverkas av den komplicerade samexistensen. Många vill, kanske i motsats till vad som mediernas rapporter ger intryck av, utveckla olika sätt att leva tillsammans, under mer anständiga former än vad situationen egentligen bjuder till.

Den israeliske fotografen Ziv Koren (f 1970) är knuten till en rad internationella fotobyråer och har under flera årtionden regelbundet medverkat i internationell media – Newsweek, Times, Le Figaro och Stern.

Boken Shalom Inshallah, med Ziv Korens bilder, tillsammans med personporträtt ges ut av Studieförbundet Bilda och Artos & Norma förlag i oktober.

Pilgrimsvägen till Nidaros

Sankt Olavs grav i nuvarande Trondheim var under medeltiden ett av de viktigaste pilgrimsmålen i Europa. Tusentals människor drog ut på den yttre och inre ökenvandring som på våra breddgrader går genom myrar, fjäll och ödsliga skogar. I samband med reformationen upphörde vandringarna, men har i vår tid fått en renässans.

Fotografen Marcus Elmerstad har vandrat över 100 mil längs de gamla skandinaviska pilgrimsvägarna. Arbetet tilldelades 2008 Hasselbladstiftelsens stipendium i naturfotografi.

Romerna på EU:s bakgård

Många av de romer som nu fördrivs av franska myndigheter kommer ursprungligen från Rumänien. Vad är det de har flytt ifrån?

Åke Ericson tillbringade en tid i den romska byn Apold i rumänska Transsylvanien. Där lever fortfarande ett 150-tal romer i misär. Med detta reportage fick han pris i Årets bildstävling för bästa "bildreportage utland". Med motiveringen: "Fotografen skildrar romernas allt-

jämt svåra situation i Europa med en empatisk blick. Bilder där människors stolthet och även glädje lyser igenom, trots deras många gånger hårda levnadssituation."

Ur regnskogens skugga

Ur regnskogens skugga är en ovanlig resa i tid och rum. Fotografen Helene Schmitz har rest till Surinams djungler i fotspåren av Carl von Linnés förbisedda men kanske mest litterärt begåvade lärjunge.

År 1754 gav sig Daniel Rolander iväg på den strapatsrika resan till Sydamerika. Surinams djungler med dess rikedom på djur och växter lockade till utforskande och Rolander sändes ut av Linné för att insamla och kartlägga.

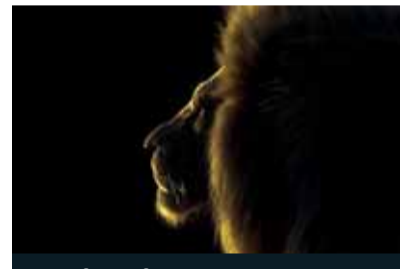
Resultatet av den sju månader långa vistelsen i Surinam blev Diarium surinamense. Dagboken från resan berättar på latin målände om natur och djurliv, men också om en extremt krävande vardag i ett land besatt av kolonistörer.

Shalom Inshallah

Ur regnskogens skugga

De vita lejonen

FOTO: BRUTUS ÖSTLING

ETT NATURENS UNDERVERK

Ett naturens underverk i klass med Antarktishalvön och Galapagos. Så beskriver den prisbelönade fågel-fotografen Brutus Östling platsen. Men inte med 30 000 turister årligen; högst ett hundratal ornitologer, krigsveteraner och fågelfotografer hade förra året chansen att besöka Midway Atoll, strategiskt belägen mittemellan Hawaii och Japan. Vid ett av andra världskrigets mer berömda slag i juni 1942 var det här Stilla havskriget vände för amerikanerna. Japanerna led sitt första svidande nederlag efter att kraftigt ha underskattat motståndaren. Litet senare, under Vietnam- och Koreakriget utgick flygplanen från dessa två knappt tre kilometer långa öar, vilka till 20 procent består av landningsbanor. Men i dag håller asfalten bokstavligen på att växa igen, och nu häckar över en miljon albatrosser här.

De vita lejonen

Tom Svensson är naturfotograf och arbetar på Nordens ark i Bohuslän med artbevarande. I juni förra året reste han till Sydafrika för att under ett par veckor följa en grupp vita lejon. Dessa hotas framför allt av tjuvjakt, och redan innan Tom Svensson kom ner till Sydafrika hade han mordhotats av dem som tjänar stora pengar på tjuvjakten. Fascinerande bilder på vackra lejon.

Fyra bildspel av fotograf Maida Eriksson

• lakttagen rörelse

Människan är i ständig rörelse. På väg mot vad? I tunnelbanan i Barcelona eller i trappan på Tate Modern i London. Just där och i ett just nu förevisas en rörelse.

• Ljus i mörker

Förtrollad av mörkret försöker Maida Eriksson fånga det flyktiga ljuset. En ljusdager här – ett motljus där. Hur svart mörkret ändå är så finns det nästan alltid en ljus punkt. Ett ljus som inte är vitt utan innehåller alla färger. Det vet både fysikern – och konstnären.

• En grön madonna

Hon skimrar i sin alkov. Ansiktet lever i sin skuggiga tillvaro. Nog log hon väl plötsligt lite – eller tog kamerans öga fel? Framför en kall-sinnig datorskärm återupplevs mötet med den sköna gröna i ett bildspel.

• Streets

Färg, form och strukturer. Ögonen söker inspiration – mest i skymning-en. Ofta på resa och i gatans värld.

BILD UTSTÄLLNINGAR

I anslutning till **Se människans monter** på plan 2 visas bilder:

- Årets bild, bilder från Pressfotografernas årliga tävling.
- Brutus Östling, "När fåglarna blir närgångna" Bilder av albatrosserna på Midway och de krushuvade pelikanerna i Grekland.
- Nina Hagen, konsertbilder tagna av Mikael Ringlander.
- För att berätta om Guds kärlek och nåd döper vi – utställning om dopet. Hur förstår vi det som rör de allra djupaste och viktigaste delarna av livet? Hur målar vi bilderna av våra upp-levelser och erfarenheter? Ett sätt är att dela berättelser med varandra. I den här utställningen berättar sju personer eller familjer om sitt eller sina barns dop. Alla som vill inbjuds också att dela med sig av sina egna tankar i den bok som följer utställningen. Utställningen är producerad av Västerås stift.

FOTO: MIKAEL RINGLANDER

Bildspelen presenteras i samarbete med

Kompleta lösningar för din exponering!

baldursson
DATADERKAL
www.baldursson.se

Vi hittar dina bilder!

www.buildpix.se

buildpix
fotoware

GOECKER
SERIOUS IMAGING

Erfarenhet och kompetens

S:t Lukas har 150 anställda legitimerade psykoterapeuter, psykologer och handledare samt chefshandledare, organisations- och ledarskapsutvecklare.

Vi erbjuder bland annat...

- Handledning till personal och personalgrupper
- Krishantering och traumabehandling samt samtalsjour
- Chefsstöd, chefsutveckling och coachning
- Ledarskaps- och organisationsutveckling

S:t Lukas finns på ett fyrtiotal platser i Sverige och har över sjuttio års erfarenhet av att utveckla individer, grupper och organisationer. Vi är en non-profitorganisation, eventuellt överskott går bland annat till reducerade samtalsavgifter lokalt.

www.sanktlukas.se

Gott på många sätt!

Sackeus kyrkkaffe handlar om så mycket mer än god smak. Det är faktiskt lite av en gudagåva. För varje liten kopp som bryggs bidrar nämligen till en rättvis handel och hjälper människor och samhällen världen över att utvecklas av egen kraft.

Läs mer om våra kaffeproducenter och fair trade på www.sackeus.se

SACKEUS
The fair trade company

SVENSKA KYRKAN PÅ

Internationella torget

Svenska kyrkans internationella arbete arrangerar scenprogram på Internationella Torgets olika scener. Programmet finns i sin helhet på www.internationellatorget.se

På Internationella torget kommer Svenska kyrkans internationella arbete att arrangera ett antal spännande, meningsfulla och utmanande seminarier med bland andra ärkebiskop Anders Wejryd, svenska beslutsfattare och internationella gäster.

Programmet kommer att innehålla samtal om biståndets framtid och utmaningar, hur kunskap om världens tillstånd kan leda till politisk handling, förbättrade metoder och praktisk livsförändring samt exempel från olika delar av den internationella verksamheten i frågor som rör skydd av civila i konflikter, traumabehandling och försoning. Nedan listas i punktform några av de program som arrangeras:

• **Från förnekelse till förändring.**

Frukostseminarium, lördag 24 september, med Anders Wejryd och Anders Wijkman om den nya boken *Den stora förnekelsen* om hur kunskap om världens

tillstånd kan omvandlas till handling och hållbar livsstil.

• **Pengar i handen.** Pensioner och barnbidrag minskar fattigdomen effektivt.

Är det en fråga för Sveriges bistånd? Ärkebiskopen presenterar ny rapport.

• **Hur helas en människa?** Hur helas ett land? Krig och konflikter orsakar djupa trauman på både individ och samhällsnivå. Kan de helas? Ärkebiskopen samtalar med representant från försoningsarbetet i Liberia.

• **Vägval för världens jordbruk.** Hur ska jordbruket utvecklas för att maten och planetens resurser ska räcka till alla? LRF, SNF och Svenska kyrkan presenterar ny rapport.

• **Företagande mot fattigdom:** Samtal om Svenska kyrkans arbete med att stödja privatsektorutveckling som bekämpar fattigdom.

• **Local 2 Global Protection:** Hur skyddar sig extremt utsatta människor i situa-

tioner av konflikt, krig, naturkatastrofer eller från repressiva regimer? Samtal mellan Svenska kyrkan och företrädare för humanitära organisationer om ny rapport.

Se hela programmet på www.internationellatorget.se

Förändringarna är stora för Mako Kadir Koromes och Hassan Hussein Gadas i Etiopien. De har fått utbildning inom ett projekt som får stöd av Svenska kyrkans internationella arbete. Nu kan de ge sina barn näringsrik mat.

FOTO: MARIA ÖLUND/IKON

Teologiska högskolan Stockholm (THS)

THS är en fristående folkrörelsedriven högskola med utbildningsprogram i mänskliga rättigheter och teologi/religionsvetenskap.

THS kombinerar hög akademisk kompetens med en personlig utbildningsmiljö. Högskolan är öppen för alla som har behörighet för högskolestudier.

THS ger utbildning för kandidatexamen. I samarbete med andra lärosäten ges också utbildning på avancerad nivå och forskarnivå.

THS inbjuder regelbundet till offentliga föreläsningar och bedriver forsknings- och utvecklingsarbete både i Sverige och internationellt.

Välkommen att studera några av samtidens mest angelägna frågor vid THS. Blivande lärare, pastorer, präster, journalister, biståndsarbetare och många andra studerar hela program eller fristående kurser vid högskolan.

- Sista ansökningsdag för vårterminens nätkurser och fristående kurser är den 15 oktober.

THS • Åkeshovsvägen 29 □ 168 39 Bromma □ Tel 08-564 357 00 □ www.ths.se □ ths@ths.se

TOMSING

20

TOMSING fyller 20 år. Det firar vi med fina erbjudanden

- * 91 produkter för 20 kr
- * Ny hemsida
- * Tävlingar varannan vecka med fina priser

Här är 3 av våra nya CD. Vi har över 100 st varav 40 med Munken & Kulan

Här är 3 nya musikalerna. Totalt har vi nu 31 st med olika teman och för olika åldrar

Hör av dig på 0582-15757 eller 0707-575357 eller info@tomsing.se och läs mer på nya hemsidan

6 nya pussel med motiv från Bibeln

Vi har även böcker

www.tomsing.se

Gäster hos Ärkebiskopen

Ärkebiskop Anders Wejryd har bjudit in fyra personer som han är nyfiken på till ett samtal under bokmässan.

OLA LARSMO

Torsdagen 22 september kl. 17.00

ULLA GUDMUNDSON

Fredagen 23 september kl. 14.00

EVA STRÖM

Lördagen 24 september kl. 14.00.

KRISTIAN LUNDBERG

Söndagen 25 september kl. 14.00

FOTO: MAGNUS ARONSON

Teologi och Religionsvetenskap

vid Umeå universitet

- Program
- Fristående kurser
- Internetkurser

För kursinformation och ansökan
www.idesam.umu.se/religion

Eller kontakta studievägledningen
studievagledare@religion.umu.se
eller **090-786 67 99**

Hon skriver som hon sjunger
– utan skyddsnät och krockkudde,
chockerande, provocerande och
reservationslöst autentiskt.
Nina Hagen talar osminkat om sig
själv och sitt stormiga liv på gränsen
mellan geni och vansinne.

NINA HAGENS BEKÄNNELSER
– DU HITTAR DEN HOS
VERBUM FÖRLAG MONTER G 01:02!

VERBUM
F Ö R L A G

Människorna är viktiga för Annika Östberg när man talar om banden till Sverige. Men kanske än mer den gemensamma historien och att vara där familjen har sitt blod, liksom språket, luften, känslan, rytmen, säsongerna. Det är så mycket som ingår i Sverige.

Vägen hem – genom mörker och ljus

– **JAG VET INTE HUR** det känns att ta någon annans liv, men jag vet hur det känns att bidra till att en människa dör, det räcker för mig. Det kämpar jag fortfarande med. Dagligen, säger Annika Östberg, svenskan som suttit fängslad i Kalifornien i 28 år. Med en dom på 25 år till livstids fängelse fick hon mer eller mindre överta det straff som hennes pojkvän skulle ha haft för mord på två män, varav en amerikansk polis. Den officiella versionen är att pojk-vännen tog livet av sig i fängelset innan rättegången ens ägt rum. Trots att hon aldrig personligen har dödat någon anser hon sig ha en moralisk skuld till de båda morderna. Det var hon som satte igång alla sekvenser av händelser som slutade med att två personer miste sina liv.

Åren har gått. Borta är ungdomens känsla av att vara för lång, för blond, för fel, i ett främmande land. Men det är ingen bitter kvinna som tar emot utan, som Annika uttrycker det, en respektabel dam.

Hon skrattar åt sin egen ironiska formulering. Idag vet hon vem hon är, var hon har varit och vart hon är på väg. Hon är öppen för nya lärdomar och tror att det har med åldern att göra. Liksom det oviktiga i om skorna överhuvudtaget färgmässigt funkar med skjortan.

– När man passerat fyrtio och femtio kan man tillåta sig att vara konstig och lite bekväm av sig, säger hon.

NUMERA HAR HON försonats med sin moraliska skuld, men vägen dit har varit mödosam. En stor hjälp har hon haft av den svenske prästen Leif Eliasson, som under många år arbetade i Los Angeles och som fick Annika att förstå att även hon kunde förlätas.

– Att man är förlåten betyder inte att allting är borta, men jag har det inte

på min själ längre. Jag har ett ansvar att aldrig glömma de skador som jag har orsakat andra.

Men att förlåta sig själv har varit svårt. Möjligen har hon gjort det till 99 procent. Hon funderar länge och konstaterar det märkliga i att känna sig förlåten av Gud men inte av sig själv.

– Jag kan inte bara ta till mig allt som är vackert, roligt och spännande. Det finns alltid en kant på det som skär lite grand. Där sitter den där sista procenten.

Att släppa skulden, den som hon så länge identifierat sig med, som blivit som en konstant del av jaget, har också varit svårt.

– Om jag släpper den vem är jag då? Att hitta den människan som finns bakom och gå vidare, det är också en process och den har jag hållit på med sedan jag kom hem.

Men ilskan och bitterheten är borta.

– Att behålla en bitterhet är som att

–Vi är alla
summan av våra
erfarenheter.

Jag är den jag är,
på gott och ont,
formad av allting.

ANNIKA ÖSTBERG

dricka gift och vänta på att den andra människan skall falla ner död. Jag ville inte leva i det tillståndet och ha allt det där i magen.

Under många år levde hon med en stor dödslängtan. När tog livsviljan tog över?

– Jag tog ett återfall 1989 när min son dog. Jag bad till Gud att han antingen skulle ta livet av mig eller visa en väg ut. Och det var vändpunkten, för då började det komma in människor som hade stor påverkan på mitt liv. Jag fick små tecken på att jag var på rätt väg. Jag började se med de där andra ögonen, säger hon.

Hon kallar det för Guds vägledning. Känslan förstärktes och till slut vågade hon dessutom lita på den.

HON TALAR OM människors tomrum och hålet för Gud. Hon vet vem Gud är.

– Jag tror att vi försöker göra Gud för liten, det är så mycket som är Gud. Gud har inget namn. Gud lever inom oss och gör oss det bästa vi kan bli, om vi lyssnar.

Hon säger orden långsamt och eftertänksamt.

– Och att han finns där som en vägledare, som säger: nu är du på rätt väg. Då och då knuffar han en framåt. Strävar man emot blir livet himla krångligt. När jag har gått emot mina egna så kallade magkänslor så har det gått åt skogen. Nu har jag lärt mig att luta mig tillbaka och lyssna på den där lilla tysta rösten som jag identifierar som Gud.

Så magkänslan och Gud hänger ihop?

– Absolut. Varför inte? Det är ju du som försöker att prata med dig själv, det är ju vad magkänslan säger. Men är det verkligen bara du?

Hon försöker känna i vilken riktning Gud ska knuffa henne. Fram till

dess blir hon kvar på Basta arbetskooperativ där hon varit det senaste året.

Hon vet att det finns de som anser att hon aldrig skulle ha fått komma hem, de som till och med tycker att nu när hon är hemma borde hon väl ändå hålla käften och försvinna. Men hennes svar till dem låter inte tveka:

– Ta 28 år av ditt liv och släng bort dem. Vilka år skulle du välja och vem skulle du vara? Vi är alla summan av våra erfarenheter. Jag är den jag är, på gott och ont, formad av allting. Mitt liv har varit annorlunda, men det har också varit väldigt rikt och att bara stänga dörren och liksom försvinna – det skulle inte vara rättvist.

Hon vet att hon har mycket att ta igen, men inser att det ska gå lagom fort.

– Jag känner inte att jag har förlorat några år, jag har inget behov av att ta tillbaka förlorade saker, utan jag går vidare från där jag står.

Hon övar fortfarande på det som för varje fri svensk medborgare är så självklart: att gå utanför dörren, att koka en kopp kaffe, se på natthimlen, öppna en stängd dörr, och köpa färgglada kläder. Allt utan att fråga om lov.

Lagom till bokmässan kommer *Ögonblick som förändrar livet*. En hyllning till alla de tjejer som har gett henne styrka och kärlek att överleva åren i fängelse. Men det är också en rannsakan, en fråga om överlevnad och varför ett hem är ett hem.

– Jag var aldrig hemma i USA. Sverige har varit mitt hem och jag har levt så, andats så, tänkt så – men avskuren. Resan genom helvetet, mörkret och ljuset, att det finns en väg, hopp, möjligheter oavsett hur jävligt det ser ut, det var hela orsaken till boken.

Eva Staxäng

FOTO: EVA STÅXÅNG

Seminarier

SEMINARIEKORT ERFORDRAS, torsdag-lördag

I SAMARBETE MED SENSUS

TORS DAG 13.00-13.45

Den motsägelsefulle påven

Påven är ledare för fler än en miljard människor. Men åren som katolska kyrkans överhuvud har inte varit oproblematiska. Pedofilskandaler och omstridda uttalanden har skakat kyrkan.

Nu höjs också röster från gräsrotterna som uppmanar Benedictus XVI att lyssna till reformkraven. Kommer Vatikanen att vilja och tillåta det? Den tysk-brittiske författaren och journalisten **Alan Posener** menar att påven för ett korståg mot det moderna samhället och står för en kristen fundamentalism som är jämförbar med den islamistiska.

Posener samtalat med **Ulla Gudmundson**, ambassadör vid den Heliga stolen, professor **Werner G. Jeanron** och **Ulf Jonsson**, chefredaktör för Signum. Samtalsledare: **Alf Lindeman**, direktör på Sigtunastiftelsen, docent i religions-sociologi.

Ica Bokförlag, Signum, UD och Se människan/Svenska kyrkan
Språk: engelska

FREDAG 11.00-11.45

Vilsen skola mäter meningslösheter

Skolan har aldrig varit hetare och mer omdiskuterad. I fjol ansåg väljarna att skolan var en av de viktigaste frågorna inför riksdagsvalet. Och i år sjösätts både ett nytt betygssystem och nya läroplaner.

Men flera kritiker menar att skolan är inne på fel väg. Skolan mäter meningslösheter istället för att ge eleverna verkliga kunskaper, hävdar författaren och professorn **Sven-Eric Liedman** i Hets! En bok om skolan. Här i ett samtal med filosofen **Bengt Kristensson Uggla**, pedagog **Gunilla Hammar Säfström** från tv-dokumentären *Klass 9A*, och **Gunilla Molloy**, docent i svenska med didaktisk inriktning. Ett samtal om kritiskt tänkande, nyfikenhet, tyst kunskap och bildning.

Samtalsledare: **Dag Tuvelius**, journalist. *Albert Bonniers Förlag, Se människan/Svenska kyrkan och Berling Media*

FREDAG 12.00-12.45

Boken som murbräcka

Det finns så många murar i världen. Mellan stora och små, mellan då och nu, mellan gamla och unga. Och det finns förstås också murar som fysiskt skiljer människor åt. I **Ulf Starks** och illustratören **Anna Höglunds** senaste samarbete, den poetiska *Pojken, flickan och muren*, bor syskonen **Adham** och **Sulafa** på fel sida av muren.

Varje morgon hoppas de att den ska vara försvunnen. Men muren är kvar. Boken kom till efter besök på Västbanken häromåret och ges ut samtidigt på svenska och arabiska. Tillsammans med tidigare ärkebiskopen **KG Hammar** funderar **Ulf Stark** och **Anna Höglund** kring vad litteraturen för barn kan bidra med för att rasera murar – tröst, hopp, skratt, motståndsvilja?

Samtalsledare: **Agneta Edwards**, litteraturpedagog och litteraturkritiker. *Berghs Förlag, Bokförlaget Dar Al-Muna och Se människan/Svenska kyrkan*

FREDAG 14.00-14.45

Gud är inte död

Är teologin nödvändig i ett modernt samhälle? Är den rent av omistlig för att man ska kunna förstå och reflektera kring fenomenet i vår samtid?

Konflikter med religiösa förtecken och ateismens uppsving leder till brännande frågor om kyrka och teologi. I ett samtal mellan **Cristina Grenholm**, professor och Svenska kyrkans chefsteolog, författaren **Kerstin Ekman** samt journalisterna och författarna **Ulrika Knutson** och **Göran Rosenberg** lyfts frågan om teologins och Guds återkomst i samhällsdebatten. Samtalsledare: **Barbro Matzols**, journalist på *Kyrkans Tidning*.

Verbum Förlag, Albert Bonniers Förlag och Se människan/Svenska kyrkan

FREDAG 16.00-16.45

Ett världssamfund på dekis?

Vad skulle Hammarskjöld ha sagt? För 50 år sedan förolyckades **Dag Hammarskjöld** i en flygolycka när han sökte en

Kanal 316

Ny kristen TV kanal!
men absolut ingen tråkig kanal för det!

Som en frisk pust önskar denna nya kanal tillföra tv landskapet en nyskapande och spännande station för en skandinavisk publik. Med både nyskapande och ungdomligare programskapande. Där vi ser till hela människan och vår strävan efter en fungerande trosvandring i vardagen.

- Ja tack**, sänd mig tre gratistidningar av *Livspulsen*, redan idag.
 Ja, sänd mig gratis nyhetsbrev om kanal 316

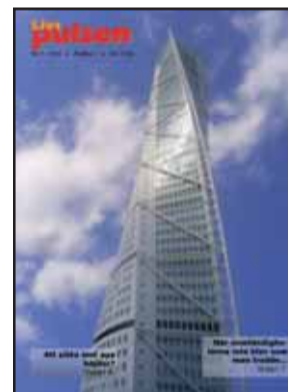
Namn:

Adress:

Postadress:

Land:

E-post:

3

Tidningar gratis när du beställer dem redan idag!

Livspulsen ett nytt magasin som vill ta pulsen på livets frågor mitt i livet. En möjlighet för dig att stanna upp och fundera över; varför och hur. Som sagt vi har inte patent på svaren men vill vara en hjälpande hand vidare i livets svåra labyrint. Vågar du, stanna upp och fråga dig själv, varför och hur? Ta pulsen tillsammans med tidningen *livspulsen*, om inte minst en stunds avkopplande och trevlig läsning. Visst vågar du prova tre nummer av tidningen helt gratis redan nu...

BREV
PORTO

SMG - KANAL 316

Box 56
250 54 Helsingborg
Sweden

fredlig lösning för Kongo. I samlingen Väg-
märken, som översatts till flera språk sedan
den postuma utgivningen 1963, utforskar
han sin egen roll och personlighet.

Vad skulle FN:s generalsekreterare,
den andre i ordningen, som pläderade
för en öppen dialog och inledde FN:s
första fredsbevarande insats, tycka om
dagens världssamfund – som påstås vara
tandlöst och utan kraft? Är en karismatisk
ledare med stora visioner lösningen på
alla problem?

Kirsti Lintonen, Finlands tidigare
FN-ambassadör, *Pierre Schori*, diplomat
och FN:s speciella sändebud i Elfen-
benskusten, samt *Joakim Palme* från
Institutet för framtidsstudier samtalar
om hur Dag Hammarskjölds tankar för-
valtas av FN idag och vilka utmaningar
organisationen står inför.

Samtalsledare: *Göran Rosenberg*,
journalist.

*Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige
och Finland, Kulturfonden för Sverige och
Finland och Se människan/Svenska kyrkan*

FREDAG 17.00–17.45

Nina Hagens bekännelser

Nina Hagen – punkdrottning, provokatör
och tysk rocksångerska med världsröyk-
skriver som hon sjunger: utan skyddsnet
och krockkudde. I sin självbiografiska
bok *Bekännelser* berättar hon chocke-
rande, provocerande och reservations-

löst autentiskt om karriären, äventyren
och succéerna, men också om den vik-
tiga röda tråden i sitt liv: mötet med Gud.
Samtalsledare: *Gabriel Byström*,
kulturchef på Göteborgs-Posten.

Språk: engelska

Verbum Förlag och

Se människan/Svenska kyrkan

LÖRDAG 10.00–10.45

Mellan ytspaning och djupdykning

Det finns en rad schablonmässiga gräns-
dragningar som säger "var sak på sin
plats". Vi hänvisar bland annat till en

motsättning mellan yta och djup – men
existerar den verkligen? Blir de existi-
entiella frågorna verkligen mer "på riktigt"
när de behandlas i kyrkor och föreläs-
ningssalar, än när de speglas i massme-
dia? Reflektioner från livsstilsmedia, tv-
rutan och predikstolen med *Kattis
Ahlström*, programledare och chefredak-
tör för månadsmagasinet *Kattis & Co*,
och *Tomas Sjödin*, författare och pastor
som i höst utkommer med romanen
Tusen olevda liv finns inom mig.
Samtalsledare: *Magnus Sundell*,
journalist.

Libris förlag, Se människan/Svenska kyrkan

LÖRDAG 12.00–12.45

Ögonblick som förändrar livet

Under 28 år satt Annika Östberg fängslad
i USA, dömd för dubbelmord. Hur
lyckades hon överleva så länge i det
hårda amerikanska fängelsesystemet?

Annika Östberg, som frigavs i maj,
samtalar med dokumentärfilmaren och
journalisten *Tom Alandh* om självbio-
grafen *Ögonblick*, åren i ofrihet, ögon-
blicken som förändrade hennes liv och
om hennes nya liv i Sverige.

*Ekerlids Förlag, Se människan/
Svenska kyrkan, S:t Lukas*

SÖNDAG 11.00–12.00

LOKAL V-HALLEN

Litterär gudstjänst

Livet är fullt av paradoxer: den olycklige fylls av lycka, det svåra tecknas med
varma färger och just när ingenting stämmer faller allt på plats – eller tvärtom.
Det kan handla om människans förmåga att göra såväl gott som ont och om
hennes längtan efter försoning mitt i det allra mörkaste.

Välkommen till en litterär gudstjänst där författarnas texter och gudstjänstens
språk tillsammans med sång och musik ger uttryck för livets små och stora
mys-terier. Medverkar gör Eva Ström med *Den flödande lyckan*, Stefan Einhorn
med *Änglarnas svar* och Rikard Wolff som både sjunger och läser ur sin bok
Rikitikitavi. Prästen Birgitta Westlin leder gudstjänsten, som direktsänds i Sveriges
Radio P1.

*Se människan/Svenska kyrkan, Albert Bonniers Förlag, Bokförlaget Forum och
Wahlström & Widstrand*

FOTO: MIKAEL RINGLANDER

Linus barnstöd

– med start 20 september i Stockholm

Arbetet med Linusbarnstöd handlar om att lyfta de glömda bar-
nens rätt till att vara barn och få överlämna ansvar för tid, rum,
hälsa och utveckling på vuxna i sin närhet. Det gör vi genom att
utbilda barnstödsgruppleddare.

Under nio dagar fördelat på fyra tillfällen kommer vi bland annat
arbeta med det pedagogiska materialet, Linus barnstöd. Vi använder
oss av olika metoder för att synliggöra, upptäcka och lära. Gästförelä-
sare medverkar vid varje kurstillfälle.

Mellan träffarna har deltagarna uppgifter som relaterar till det
kommande arbetet med barngrupper. I Linuskursen ingår det littera-
turstudier, reflektion och hemuppgifter.

I kursen ingår fyra träffar på Fryshuset, Mårtensdalsgatan 6, Stockholm

År 2011: 20-22 september samt 22-23 november

År 2012: 24-25 januari samt 20-21 mars

Kostnad: 15 200:-

hela människan

Kyrkor och enheter inom Hela Människan betalar 10 500:-
I kostnaden ingår förmiddags- och eftermiddagskaffe samt
lunch och litteratur.

Utbildningen vänder sig i första hand till socialsekreterare, pastorer/
präster, diakoner, ungdomsledare, samt personal inom vård, skola och
barnomsorg.

Läs mer och anmäl dig på:
www.helamanniskan.se

GLÖMDA BARNEN

Leva inte bara överleva

– nytt material från Hela Människan för vuxna glömda barn

En mycket stor grupp av de vuxna i vårt samhälle har med sig erfa-
renheter av att ha vuxit upp i en dysfunktionell familj. Erfarenhe-
ter som påverkar deras liv idag.

Leva – inte bara överleva är tänkt att få vara en mötesplats för män
och kvinnor som vuxit upp i en dysfunktionell familj och som vill
försöka förstå och bearbeta sina erfarenheter för att på detta sätt komma
vidare i livet.

Hela Människan har genom Noomi Tönnäng tagit fram ett material
som enheter inom Hela Människan och församlingar kan använda för
att möta vuxna glömda barn.

5-6 oktober - Leva-inte bara överleva. Två heldagar, då vi går igenom
materialet och utbildar kursledare.

Materialet ingår. Lunch och fika ingår, boende står respektive deltagare
för.

Plats: Kungspporten, Huskvarna

Tid: 5 okt kl. 09.30-17.00

Tid: 6 okt kl. 08.30-17.00

Pris: 1500:-

Flera kurser på andra orter under hösten

Skellefteå i september
Helsingborg i november

 Hela människan
SOCIALT ARBETE PÅ KRISTEN GRUND

 Bilda
Utbildningarna anordnas
i samarbete med Bilda

Scenprogram

INGÅR I ENTRÉBILJETTEN

Se människan/Svenska kyrkan och Sensus i samarbete med nedanstående förlag och institutioner. Bildspel som ligger mellan varje programpunkt presenteras på sidan 16.

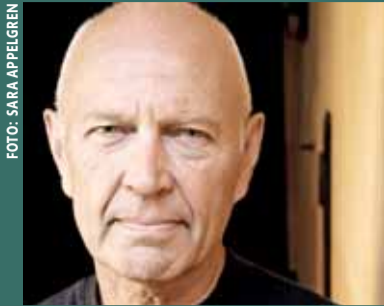

FOTO: SARA APPELGRÉN
PIERRE SCHORI 24/9 13.30

FOTO: KATHLEEN PAULSSON
LOTTA BACKMAN 22/9 15.30

FOTO: CATO LEIN
NIKLAS RÅDSTRÖM 25/9 12.30

FOTO: ULLA MONTAN
ANNIKA THOR 23/9 18.30

FOTO: CAROLINE ANDERSSON
HÅKAN NESSER 22/9 17.30

FOTO: IAN JONES
SIMON SEBAG MONTEFIORE 23/9 15.30

TORSDAG 22 SEPTEMBER

9.15 – 9.25

Romerna på EU:s bakgård

Bildspel av **Åke Ericson**. Många av de romer som nu fördrivs av franska myndigheter kommer ursprungligen från Rumänien. Vad är det de har flytt ifrån?

9.30 – 9.50

I Guds kök

Terapi, andlighet och passion är temat i **Anita Goldmans** nya roman *Kärlekskursen*. Efter en förbjuden relation med sin terapeut finner Katja ny styrka att hitta den hon är. Hon skapar sig ett nytt liv i Guds kök där de kunskaper hon vunnit om sig själv, sin bakgrund och sitt behov av kärlek får ett nytt uttryck. Hon talar med **Sara Blom**, präst och tekn dr i fysik.

Natur&Kultur

10.00 – 10.20

Hur människan bytte tillvaro

Vilket liv är vi egentligen gjorda för att leva? **Lasse Berg**, aktuell med boken *Skymningssång i Kalahari*, samtalar med journalisten **Dag Tuvelius**.

Ordfront Förlag och Kyrkans Tidning

10.30 – 10.50

Sverige bilden i förändring – en hel sekund i livet

Under tjugo år har journalisten och författaren **Gellert Tamas** skildrat Sverige, antingen via artiklar, TV-reportage eller böcker. Vad har hänt under åren som gått? Hur har Sverige förändrats och vad blir det av oss? Samtal med chefredaktör **Anders Ahlberg**.

Natur&Kultur och Kyrkans Tidning

11.00 – 11.20

Tysklands vändpunkt, en välsignelse med problem

Öst är öst, väst är väst och aldrig mötas de två. Vad hände med samhället, människorna och kyrkan efter vändpunkten? Ett samtal mellan superintendent **Martin Kirchner** från Lutherska kyrkan i Berlin-Nordost och journalisten **Marika Griehsel** om det nya Tysklands möjligheter och utmaningar.

Göteborgs stift, Berlin Brandenburg

11.30 – 11.50

Mobilen – frihet eller fängelse?

I boken *Var är du? – människan och mobilen* resonerar **Katarina Bjärvall** om mobilens plats i våra liv. I ett samtal med

prästen **Maria Ottensten** diskuterar hon frågan om hur mobilen har förändrat oss.

Ordfront Förlag

12.00 – 12.20

De mänskliga rättigheternas väg

De mänskliga rättigheternas utveckling är en resa genom den politiska idéhistorien men också skönlitteraturen. Det är en berättelse som visar att alla kulturer, inte enbart den västerländska, har lämnat sina bidrag till det som i vår egen tid kommit att handla om FN-dokument, internationella domstolar och frivilligorganisationer. Professor **Ove Bring** i ett samtal med **KG Hammar**.

Bokförlaget Atlantis

12.30 – 12.50

Det stora århundradet

I sin nya romanserie skildrar **Jan Guillou** mänsklighetens mest dramatiska och blodiga århundrade – 1900-talets Europa. Den första delen, *Brobyggarna*, berättar om tre norska fiskarpojkar med förbluffande livsöden. I samtal med **Dan-Erik Sahlberg**, Sigtunastiftelsen.

Piratförlaget och Sigtunastiftelsen

13.00 – 13.20

Visklek

Om livserfarenheter, tro och tvivel. Om kraften i mellanrummen, om läsande och skrivande och om verklighet och fiktion samtalar författaren **Lotta Lundberg** och **KG Hammar** utifrån den nytkomna boken *Visklek*.

Verbum Förlag

13.30 – 13.50

Drottning Kristinas revolt

Drottning Kristina, den viljestarka regenten, drevs mer av en stark politisk medvetenhet än av religiösa skäl. Det hävdar historikern **Erik Petersson** i sin nya bok *Maktspelerskan: Drottning Kristinas revolt* som han samtalar om med prästen **Marika Palmdahl**.

Natur&Kultur

14.00 – 14.20

Ingen människa är en (köks)ö

Författaren **Lotta Sjöberg** lade ut sitt slitna hem på Facebook och fick 6000 vänner. Nu har hon skrivit boken *Family Living – den ostädade sanningen*. Ett samtal med journalisten **Brita Häll** om vad perfektionism och statusjakt gör med våra relationer.

Bonnier fakta och Magasinet Amos

14.30 – 14.50

Kan man vara svensk och religiös?

En gång var det frikyrkligheten som utmanade de svenska normbärarna. Idag är det kanske muslimerna? **Dilsa Demirbag-Sten**, medförfattare till boken *Till frihetens försvar* och författaren **Per Wirtén** i samtal med **Alf Linderman**, religionssociolog och direktor på Sigtunastiftelsen.

Svenska Missionsrådet och Sigtunastiftelsen

15.00 – 15.20

Förnuft och högmö

Skribenten **Lena Anderssons** skärskådande av kyrkans och Guds roll i samhället, liksom trons och postmodernismens påverkan på tänkandet, är obevakligt och väjer inte för de svåraste frågorna kring individens fria val, värden och statens oberoende. Samtal med journalisten **Barbro Matzols**.

Natur&Kultur och Kyrkans Tidning

15.30 – 15.50

Min ena mamma hette Ruth

Konstnären **Lotta Backman** och biskopen **Esbjörn Hagberg** fick båda i vuxen ålder reda på att de var adopterade. Vilka spår sätter en sådan erfarenhet? Journalisten **Eva Staxäng** leder samtalet utifrån Lotta Backmans debutroman *Min ena mamma hette Ruth*.

Verbum Förlag

16.00 – 16.20

Människans undran och förundran

Religionsfilosofiska tankar kring vår existens och livets stora frågor. **Catharina Stenqvist**, professor och redaktör för en nytkommen antologi *Religionsfilosofisk introduktion*, samtalar med **KG Hammar**.

Verbum Förlag

16.30 – 16.50

Korsfästelsen ifrågasatt

I avhandlingen *Crucifixion in Antiquity* ifrågasätter **Gunnar Samuelsson** om korsfästelse var en metod för avrättning som användes under antiken eller inte. En fråga som väckt starka reaktioner såväl i den akademiska som kyrkliga världen. Om detta samtalar han med prästen **Jonas Eek**.

Svenska kyrkan

17.00 – 17.20

Gäst hos ärkebiskopen:

Författaren **Ola Larsmo**.

Albert Bonniers Förlag

17.30 – 17.50

Himmel över London

En roman om en förlorad tid, om en magisk stad och om att närma sig döden. Författaren **Håkan Nesser** samtalar med journalisten **Lasse Bengtsson** om sin nya roman.

Albert Bonniers Förlag

17.50

Romerna på EU:s bakgård

Bildspel av **Åke Ericson**. Många av de romer som nu fördrivs av franska myndigheter kommer ursprungligen från Rumänien. Vad är det de har flytt ifrån?

FREDAG 23 SEPTEMBER

9.15 – 9.25

Romerna på EU:s bakgård

Bildspel av **Åke Ericson**. Många av de romer som nu fördrivs av franska myndigheter kommer ursprungligen från Rumänien. Vad är det de har flytt ifrån?

9.30 – 9.50

Den lilla människan i fokus

I en ond och småsint värld skalar författaren **Björn Ranelid** bort det oväsentliga i livet och tar den enskilda lilla människans parti. Så har det varit genom hela hans författarskap, från debuten 1983 och hela vägen fram till idag. Här i ett samtal med prästen **Maria Ottensten** om återutgivningen av hans tre äldre böcker.

Albert Bonniers Förlag

10.00 – 10.20

Drabbad av guldsot

Johan af Donner har blivit synonymt med bedragare av värsta sorten – en som stjal från jordens fattiga för att finansiera sitt eget överklassliv. **Bernt Hermele** skildrar i boken *Guldsot* – berättelsen om Röda Korset-bedragaren Johan af Donner hur denne svindlade till sig miljontals kronor och hur allt avslöjades. Om det samtalar han med journalisten **Eva Staxäng**.

Leopard förlag

10.30 – 10.50

Och i Wienerwald står träden kvar

Vilken roll spelade Svenska kyrkan under och efter andra världskriget? Vilka flyktingar var det som fick komma hit – vem som helst eller bara de välartade? I sin nya bok berättar **Elisabeth Åsbrink** om en ung mans flykt till Sverige. Här i ett samtal med **Dan-Erik Sahlberg**, Sigtunastiftelsen.

Natur&Kultur och Sigtunastiftelsen

11.00 – 11.20

Hur ser dagens arkeologi ut?

Vad betyder modern teknik som DNA-analys för förståelsen av vår historia? Arkeologen **Jonathan Lindström** och författaren **Maja Hagerman** samtalar om arkeologi, forskning och hur mycket vi egentligen kan och kommer att få veta

om vår historia. De samtalar med **Sara Blom**, präst och tekn dr i fysik.

Norstedts Förlag

11.30 – 11.50

Det var inte jag

Det var inte jag är en epilög till trilogin *Huset vid Flon* av **Kjell Johansson**, och handlar om de skuggor som barndomen kastar långt, långt fram i livet. Om detta samtalar han med journalisten **Brita Häll**.

Weyler Förlag och Magasinet Amos

12.00 – 12.20

En svensk resa till mörkrets hjärta

Henning Mankells nya roman *Minnet av en smutsig ängel* handlar om makt och förtryck. År 1905 hamnar Hanna Ljungmark på ödets outgrundliga vägar i hetans Afrika, där hon blir ägare till en av de mest framgångsrika bordellerna i Lourenço Marquez. Här samtalar författaren med journalisten **Barbro Matzols**.

Leopard Förlag

12.30 – 12.50

Kristna frågeställningar – ett medieproblem

Lars Adaktusson är aktuell med memoarboken *Världens bästa story*. Han anser att journalistikaren hyser förutfattade meningar och fördomar, som i kombination med ren okunskap format uppfattningarna om kyrkan. Om detta samtalar han med journalisten **Barbro Matzols**.

Ekerlids Förlag och Kyrkans Tidning

13.00 – 13.20

Hets

I skolan formas människan. Men vad innebär det? Idéhistoriker **Sven-Eric Liedman** samtalar med forskningschef **Anne-Louise Eriksson** om skolan och lärande och vikten av en god kombination av dessa.

Albert Bonniers Förlag

13.30 – 13.50

Offer, makt och längtan

Ett samtal om sökandet efter en absolut sanning och hängivelse, och om mekanismerna bakom självutplåning i en sektliknande grupp, om offer, makt och längtan. I **Elisabeth Hjorths** roman *Hängivelsen* ställs frågorna om tro vid undergångens gräns. Samtal med prästen **Birgitta Westlin**.

Norstedts Förlag

14.00 – 14.20

Gäst hos ärkebiskopen:

Ulla Gudmundson, Sveriges ambassadör vid den Heliga stolen.

14.30 – 14.50

Nina Hagens Bekännelser

Nina Hagen, punkdrottning, provokatör och tysk rocksångerska med världsrykte samtalar med prästen **Cecilia Nyholm** om sin bok *Bekännelser* och sitt förhållande till Gud. Språk: engelska

Verbum Förlag

15.00 – 15.20

Dagens Harri

Dagens Harri är **Susanna Alakoskis** barnboksdebut, en rolig, rörande bok om könsroller, klass, finskt och svenskt, om att leva i en liten familj, om att vara arg på någon man kanske gillar och om att inte vilja ha roligt, för det är när det är tråkigt som det händer! Här i samtal med prästen **Ylva Leitzinger**.

Alfabeta Bokförlag

15.30 – 15.50

Jerusalem

Jerusalem väcker varje epok och person till liv, från kung David till Jesus och Muhammed, från Saladin till Moshe Dayan. Vad står Jerusalem för under 2000-talet? Hur står det till med den stad som existerar på två platser – i himlen och på jorden. Hör författaren **Simon Sebag Montefiore** samtala (på engelska) med ärkebiskop **Anders Wejryd**.

Norstedts Förlag

16.00 – 16.20

Route 66 till Trollhättan

Hur påverkas man som vuxen när en nära anhörig får Alzheimer? Hur påverkas syskonrelationen och familjen? Journalisten **Bodil Sjöström** berättar om detta i sin debutroman *Route 66 går till Trollhättan*. Här i ett samtal med pedagogen **Annika Broman**.

Damm Förlag/Forma Books

16.30 – 16.50

Dödsorsak: Kvinna

Ett journalistiskt projekt som arbetar med att motverka våld mot kvinnor i världen. Enligt en rapport från Världsbanken dödar och skadar våld mot kvinnor och våldtäkt mer än krig, malaria och trafikolyckor sammanlagt. Om detta samtalar journalisten **Karin Alfredsson**, bildjournalisten **Linda Forsell** och journalisten **Barbro Matzols**.

Damm Förlag/Forma Books

17.00 – 17.20

Om andligt sökande

Journalisten och författaren **Göran Skytte** och pastor **Peter Halldorf** i ett samtal om andliga rötter och den moderna människans sökande efter andlig vägledning. Vad är det som lockar med de gamla kyrkliga traditionerna?

Libris Förlag

17.30 – 17.50

Själels schamaner – vilka är de?

Professor **Nils Uddenberg** resonerar i sin nya bok *Själels schamaner* kring psykiatri. Är den en vetenskap, en livsåskådning eller "bara" läkekonst? Eller en blandning av allt? Var går gränsen mellan sjukdom och normalitet och hur hanterar man människors själsliv? Han samtalar här med prästen **Conny Brandell**.

Natur & Kultur

FOTO: MIA CARLSSON

ANITA GOLDMAN 22/9 9.30

FOTO: MONIKA FRANZON

GELLERT TAMAS 22/9 10.30

FOTO: EVA STAXÄNG

ANNIKA ÖSTBERG 24/9 15.30

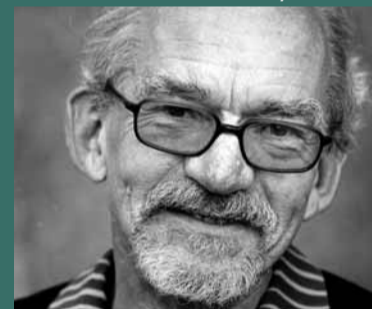

FOTO: CATO LEIN

SVEN-ERIC LIEDMAN 23/9 13.00

FOTO: ANNA-LENA AHLSTRÖM

ELSIE JOHANSSON 25/9 15.00

FOTO: SARA MAC KEY

BJÖRN RANELID 23/9 9.30

FOTO: MIA CARLSSON

ÅSA MOBERG 25/9 15.30

FOTO: KRISTINA LIDGREN

KRISTIAN LUNDBERG 25/9 14.00

FOTO: JOHANNA NORIN

KARIN ALFREDSSON 23/9 16.30

FOTO: ANDREAS APPELL

ARKAN ASAAD 24/9 14.30

FOTO: SAMIR HADJ-ABDEHMANE

LASSE BERG 22/9 10.00

FOTO: PIETER THEN HOOPEN

KERSTIN EKMAN 24/9 9.30

18.00 – 18.20

Klanan Kennedy

Få familjer omges av så mycket tragedi, mystik och fascination som den stora Kennedyklanen. Journalisten **Britt-Marie Mattssons** kunskap om och erfarenhet från amerikansk politik ligger till grund för romanen *Vi tolererar inga förlorare*. Om sin bok samtalar hon med chefredaktör **Anders Ahlberg**. Piratförlaget och Kyrkans Tidning

18.30 – 18.50

Om inte nu så när

Annika Thors nya roman *Om inte nu så när* utspelar sig i Stockholm under Andra världskriget. Här samtalar hon med journalisten **Lasse Bengtsson** om skuld och ansvar i en tid då allt stod på spel. Wahlström&Widstrand

18.55

Romerna på EU:s bakgård

Bildspel av **Åke Ericson**. Många av de romer som nu fördrivs av franska myndigheter kommer ursprungligen från Rumänien. Vad är det de har flytt ifrån?

LÖRDAG 24 SEPTEMBER

9.15 – 9.25

Romerna på EU:s bakgård

Bildspel av **Åke Ericson**. Många av de romer som nu fördrivs av franska myndigheter kommer ursprungligen från Rumänien. Vad är det de har flytt ifrån?

9.30 – 9.50

Se blomman

Blomman ger oss föda och dryck, den kan döda oss och bota oss och detsamma kan vi göra med den. Den kan fägna oss när vi är sorgsna och förstärka vår glädje när vi är glada. **Kerstin Ekman** samtalar med biskop **Antje Jackelén** om botaniken och sin nya bok *Se blomman!* Albert Bonniers Förlag

10.00 – 10.20

Påvens korståg

Alan Posener går i sin kontroversiella debattbok *Påvens korståg* till frontalangrepp mot påven Benedictus XVI och det han menar vara ett hemligt korståg mot det moderna samhället. En kristen fundamentalism fullt jämförbar med den islamistiska, hävdar författaren. Posener samtalar med professorn i teologi **Werner G. Jeanrond**. Språk: engelska Ica bokförlag/Forma Books

10.30 – 10.50

Gud är större

Biskop **Antje Jackelén** har gjort sig känd som en välformulerad ledare och en orädd debattör. **Maciej Zaremba** samtalar med henne om religionen i samhället och om hennes nya bok *Gud är större*. Arcus Förlag

11.00 – 11.20

Präst lägger skulden på Gud

I mer än 30 år har den danske sjukhusprästen **Preben Kok** samtalat med sjuka och döende människor. I *Ställ Gud till svars* berättar han om hur han får människor att göra upp med Gud. Ofta innebär det att en börda lyfts av dem – ansvaret för liv och död som de inte har makt över. Här i samtal med Göteborgs stifts nye biskop **Per Eckerdal**. Argument Förlag

11.30 – 11.50

Hej då! Begravningsboken

I en debatt- och handbok diskuterar **Lotte Möller** hur begravningsbranschen fungerar i Sverige. Hur ser det ut i andra länder? Varför bör man planera sin egen begravning? Vilka regler gäller för den som vill arrangera en egen ceremoni? En intressant diskussion om en personlig angelägenhet som vi sällan talar om. Lotte Möller samtalar här med prästen **Maria Ottensten**. Bokförlaget Arena

12.00 – 12.20

Rikitikitavi

Artisten och skådespelaren **Rikard Wolff** samtalar med journalisten **Eva Staxäng** utifrån sin självbiografiska berättelse *Rikitikitavi*. Det blir ett samtal om ensamhet och förtvivlan, men också om pånyttfödelse och om att triumfera över omständigheterna. Wahlström&Widstrand

12.30 – 12.50

Om skilsmässa

I boken *Anna och Mats bor inte här längre* skildrar författaren **Helena von Zweigbergk**, starkt och inkännande, en skilsmässa som skakar om i grunden. Om detta samtalar hon med journalisten **Kristina Lindh**. Norstedts Förlag och Magasinet Amos

13.00 – 13.20

Ikaros resa

I den självbiografiska romanen *Ikaros resa* skildrar författaren **Leif GW Persson** sitt händelserika liv med många upp- och nedgångar. Här i ett samtal med **Dan-Erik Sahlberg**, Sigtunastiftelsen. Albert Bonniers Förlag och Sigtunastiftelsen

13.30 – 13.50

Elfenbenskusten

- en utmaning för FN och Afrika **Pierre Schori** och **Maud Edgren-Schori** ger i boken *Elfenbenskusten – en utmaning för FN och Afrika* en unik och personlig inblick i ett land i kris. De diskuterar gapet mellan säkerhetsrådets resolutioner och verkligheten i fält, kvinnors villkor i krig och den afrikanska ungdomens roll samt afrikansernas egna synpunkter på demokrati. Pierre Schori var chef för FNs fredsbevarande operation i Elfenbenskusten 2005-2007, och Maud Schori var rådgivare i genus-frågor åt FNs bistånds-

program UNDP. Om boken och sitt arbete samtalar de med **KG Hammar**. Leopard förlag

14.00 – 14.20

Gäst hos ärkebiskopen:

Författaren **Eva Ström**. Albert Bonniers Förlag

14.30 – 14.50

Bortgift mot sin vilja

En skildring av hederskultur från ett manligt perspektiv. *Stjärnlösa nätter* är en roman om banden mellan far och son, tvinnade av idéer om respekt och plikten mot familjen, som kolliderar med en ung mans rätt att välja sitt liv. **Arkan Asaad**, bokens författare, samtalar med prästen **Marika Palm Dahl**. Norstedts Förlag

15.00 – 15.20

Blod Eld Död

Den svenska metalscenen är kanske världens mest respekterade. Boken *Blod Eld Död* av **Ika Johannesson** och **Jon Jefferson Klingberg** går backstage. Här finns intervjuer och reportage, även om mer ljusskygga företeelser som satanism, mord och dödslängtan. Om detta samtalar de med prästen **Cecilia Nyholm**. Alfabeta Förlag

15.30 – 15.50

Ögonblick som förändrar livet

Under 28 år satt **Annika Östberg** fängslad i USA, dömd för dubbelmord. Hur lyckades hon överleva en så lång tid i det hårda amerikanska fängelse-systemet? Annika Östberg, som nu ger ut sin självbiografi *Ögonblick som förändrar livet*, samtalar med Göteborgs nye biskop **Per Eckerdal** om ären i ofrihet och om sitt nya liv i Sverige. Ekerlids Förlag och S:t Lukas

16.00 – 16.20

Med Stalin som Gud

Magnus Utvik fick i oktober 2010 Svenska kyrkans kulturstipendium för sitt arbete med boken *Med Stalin som Gud – tre tonår i en kommunistisk sekt*. Boken är en stark och existentiell berättelse om sökandet efter en auktoritär makt, som har alla svar men leder till tvivel och katastrof. Här i ett samtal med kulturteologen **Mikael Larsson**. Norstedts Förlag

16.30 – 16.50

Kan alla sår läka?

Den lutherska kyrkan i Liberia har nått hälften av landets befolkning med sitt försoningsarbete efter inbördeskriget. Här samtalar ärkebiskop **Anders Wejryd** med liberianske **Rev Weegie** om kyrkans arbete för att hela ett land och dess folk. Svenska kyrkan

17.00 – 17.20

Vad gör Sverige i Afghanistan

Journalisten **Johanne Hildebrandts** bok *Krigare* är ett unikt reportage och nödvändig läsning för alla som tror att de vet vad som sker med de soldater som Sverige skickar ut i krig. Här i ett samtal med **KG Hammar**.

Bokförlaget Forum

17.30 – 17.50

Människans förmåga till gott och ont

Författaren **Stefan Einhorn**s nya bok, romanen *Änglarnas svar*, är en stark skildring av människans förmåga att göra såväl gott som ont och hennes längtan efter försoning mitt i det allra mörkaste. Här i samtal med forskningschef **Anne-Louise Eriksson**.

Bokförlaget Forum

17.55

Romerna på EU:s bakgård

Bildspel av **Åke Ericson**. Många av de romer som nu fördrivs av franska myndigheter kommer ursprungligen från Rumänien. Vad är det de har flytt ifrån?

SÖNDAG 25 SEPTEMBER

9.15 – 9.25

Romerna på EU:s bakgård

Bildspel av **Åke Ericson**. Många av de romer som nu fördrivs av franska myndigheter kommer ursprungligen från Rumänien. Vad är det de har flytt ifrån?

9.30 – 9.50

Levande teologi och kyrkans framtid

Hur ser Svenska kyrkans framtid ut? Och vilken roll spelar teologi för att forma den framtiden? Chefsteolog **Cristina Grenholm** och forskaren **Jonas Bromander** i ett samtal med journalisten **Dag Tuvelius**.

Verbum Förlag och Berling Media

10.00 – 10.20

Salt, bröd och vin

Biskop emeritus **Martin Lind** samtalar med TV-kocken **Per Morberg** om måltidens betydelse för livet, andligheten och pilgrimsvandringen. Teologen **Beata Åhrman Ekh** leder samtalet.

Verbum Förlag och Bonnier Fakta

10.30 – 10.50

Tystnader och tider – samtal med historien

Vi lever i en bruskultur. Men i politiska sammanhang är tystnad fortfarande ett brännande ämne. Vad förtigs? Vad vill man helst glömma? I historien finns också människor som levt i tystnad av andra än politiska skäl, som fysiologiska och religiösa. Om detta samtalar professor **Eva Österberg** med chefsteolog **Cristina Grenholm**.

Bokförlaget Atlantis

11.00 – 11.20

Sjukdomsbloggar – vår tids äventyrsberättelser

När ohälsa ses som något onaturligt blir sjukdom en färd i okänt land. Allt fler vill berätta om resan. Och allt fler vill läsa. Tina Jansson är en av bloggarna. Hennes dagbok på nätet drar stor publik och kom nyligen ut i bokform. Magasinet Amos redaktör **Kristina Lindh** och idéhistorikern **Karin Johannisson** i ett samtal om suget efter sjukdomsberättelser.

Verbum Förlag och Magasinet Amos

11.30 – 11.50

Mördaren är död

Blod är tjockare än vatten, men vad vet vi egentligen om våra föräldrar och syskon? När patriarken Johannes Halland dör samlas hans sex söner på begravningen. I **Stewe Claesons** nya roman *Mördaren är död* blir familjen den verkliga gåtan. Han samtalar om boken med forskningschef **Anne-Louise Eriksson**.

Norstedts Förlag

12.00 – 12.20

Inget andetag är det andra likt

Jesper Svenbros nya dikter inordnar sig i raden av lyriskt självbiografiska dikter som inleddes i samlingen *Blått*, 1994. *Inget andetag är det andra likt* skulle kunna beskrivas som en variation på den förlorade sonens återkomst. Här i ett samtal med **Ola Sigurdson**.

Albert Bonniers Förlag

12.30 – 12.50

Min vän Slas

Författaren och konstnären Stig Claesson, mera känd som Slas, och författaren **Niklas Rådström** stod varandra nära, som kollegor och vänner. I minnesboken *Stig* berättar Rådström om människan och vännen Slas. Samtal med Göteborgs stifts nye biskop **Per Eckerdal**.

Albert Bonniers Förlag

13.00 – 13.20

Andens ABC

Längtan efter andligt liv märks allt mer i vår materialistiskt inriktade värld. Den katolske biskopen **Anders Arborelius** blandar vardagligt och högtidligt i sin nya bok *Andens ABC*. Journalisten **Lasse Bengtsson** möter honom i ett samtal.

Libris Förlag

13.30 – 13.50

Straffrondor och ärevarv

Konstnären **Lars Lerins** nya bok är en brevväxling med vännen **Kerstin Högstrand**. Genom deras brevväxling får man del i det mest privata, konstnärskapets våndor och längtan efter kärlek. Om svårigheterna och lyckan med att vara människa. Här i samtal med prästen **Kerstin Hesslefors Persson**.

Natur & Kultur

14.00 – 14.20

Gäst hos ärkebiskopen:

Poeten och författaren **Kristian Lundberg**. *Ordfront*

14.30 – 14.50

Bachs orgelmusik

Organisten och professorn **Hans Fagius** berättar om sin bok *Johann Sebastian Bachs orgelverk* för **Dan-Erik Sahlberg**, Sigtunastiftelsen.

Bo Ejeby Förlag

15.00 – 15.20

Då nu är jag

Författaren **Elsie Johansson** firar sin 80-årsdag med en diktsamling och en samlingsvolym med sin moderna klassiker om Nancy. Författaren och poeten **Elsie Johansson** i samtal med prästen **Ylva Leitzinger**.

Albert Bonniers Förlag

15.30 – 15.50

Vänninnorna och jag

Vad är vänskap? Och vad är väninneskap – ett ord som inte ens finns? För att försöka besvara denna stora fråga har **Åsa Moberg**, välkänd debattör och författare, samlat berättelser och exempel ur sitt eget och åtta nära väninnors liv. Hon samtalar med journalisten **Eva Staxäng** om den kvinnliga gemenskapens förutsättningar och möjligheter.

Natur&Kultur

16.00 – 16.20

Gudsupplevelse eller religion?

Judendom, kristendom och islam är tre monoteistiska religioner – eller snarare tre huvudströmningar av religiösa rörelser. Gränser och spänningar går inte mellan dem, utan tvärs igenom dem. **Jan Hjärpe**, professor emeritus i samtal med prästen **Marika Palmadahl**.

Svenska CG Jung Stiftelsen

16.25

Fyra bildspel av konstnären och fotograf Maida Eriksson

Läs mer på sidan 17.

- lakttagen rörelse
- Ljus i mörker
- En grön madonna
- Streets

FOTO: ESTER SORRI

LOTTA LUNDBERG 22/9 13.00

FOTO: MIKAEL RINGLÄNDER

NINA HAGEN 23/9 14.30

FOTO: ULLA MONTAN

LENA ANDERSSON 22/9 15.00

FOTO: KARLOSKAR BJURENSTEDT

LARS ADAKTUSSON 23/9 12.30

FOTO: MAGNUS ARONSON

CRISTINA GRENHOLM 25/9 10.30

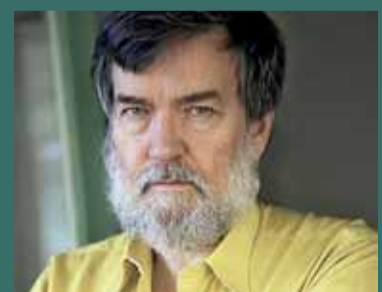

FOTO: ULLA MONTAN

STEWELAESON 25/9 11.30

Uppsala International Sacred Music Festival 3-6 november 2011

Festivalen för andlig musik och musikens andlighet
Konserter, seminarier, workshops, film

Anouar Brahem Quartet *Tunisien*, Vox Archangeli *Sverige*,
Asakivle – vodou *Haiti*, Alireza Ghorbani & Dorsaf Hamdani – *Ivresses Iran, Tunisien*,
The Campbell Brothers *USA*, The Gloryfires *Sverige*,
Jon Hassel, Jan Bang och Audun Kleive, *USA/Norge*, Yi Ji Young *Korea*,
Trio Mediaeval *Norge/Sverige* och Rustavi Choir *Georgien*, Himlaspelet,
Psalmfrossa med flera. Med reservation för ändringar.

Se, lyssna och läs mer på www.ukk.se/SacredMusicFestival
Biljetter: ukk.se 018-727 90 00
ticnet.se 077-170 70 70

Uppsala
Konsert
Kongress